

Euroopan unionin virallinen lehti

C 169

Suomenkielinen laitos

Tiedonantoja ja ilmoituksia

63. vuosikerta

15. toukokuuta 2020

Sisältö

II Tiedonannot

EUROOPAN UNIONIN TOIMIELINTEN, ELINTEN, TOIMISTOJEN JA VIRASTOJEN TIEDONANNOT

Euroopan komissio

2020/C 169/01	Komission tiedonanto EU:n ohjeet matkailupalvelujen asteittaisesta käynnistämisestä ja majoitus- ja ravitsemisliikkeiden terveyskäytännöistä – Covid-19	1
2020/C 169/02	Komission tiedonanto Ohjeet liikennepalvelujen ja -yhteyksien vaiheittaiseksi palauttamiseksi – COVID-19	17
2020/C 169/03	Komission tiedonanto Vaiheittaiset ja koordinoitut toimet vapaan liikkuvuuden palauttamiseksi ja sisärajatarkastusten poistamiseksi – Covid-19	30

FI

II

(Tiedonannot)

EUROOPAN UNIONIN TOIMIELINTEN, ELINTEN, TOIMISTOJEN JA
VIRASTOJEN TIEDONANNOT

EUROOPAN KOMISSIO

KOMISSIION TIEDONANTO

**EU:n ohjeet matkailupalvelujen asteittaisesta käynnistämisestä ja majoitus- ja ravitsemisliikkeiden
terveyskäytännöistä – Covid-19**

(2020/C 169/01)

I Johdanto

1. Komissio esitti 15. huhtikuuta 2020 yhteistyössä Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan kanssa eurooppalaisen etenemissuunnitelman ⁽¹⁾ covid-19-pandemian aiheuttamien rajoittamistoimenpiteiden purkamiseksi. Siinä esitetään jäsenvaltioille kriteerit ja suositukset edellytyksistä, joilla voidaan poistaa toimenpiteet ja aloittaa uudelleen vapaa liikkuminen. Toimien olisi oltava asteittaisia, ja keskeisinä tekijöinä olisi oltava lähikontaktien välttäminen sekä infektioiden ehkäisy- ja hallintatoimenpiteet.
2. Kun kansanterveystilanne alkaa parantua, jäsenvaltiot harkitsevat yhteisöön kohdistuvien rajoitustoimenpiteiden poistamista. Tällä puolestaan valmistellaan ennalta ehkäisevien ja suojaavien toimenpiteiden, erityisesti yleisten matkustusrajoitusten, turvallista lieventämistä.
3. Kun matkustamiseen liittyvää toimintaa koskevat rajoitukset mahdollisesti poistetaan, kansalaisten odotetaan aloittavan asteittain uudelleen kotimaan ja EU:n sisäinen matkustaminen.
4. Toimenpiteiden poistaminen liian nopeasti voi aiheuttaa sen, että tartuntojen määrä kasvaa äkillisesti uudelleen. Niin kauan kuin rokotetta ei ole saatavilla, matkustamisen ja matkailun tarpeita ja hyötyjä on punnittava suhteessa riskiin siitä, että tartuntatapausten määrä kasvaa uudelleen ja eristystoimenpiteet on palautettava.
5. Kun sulkutoimia lievennetään, on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että henkilöiden välisiä lähikontakteja vältetään edelleen, jotta voidaan aloittaa turvallisesti uudelleen matkailutoimintaa, joka luonnostaan houkuttelee ihmisiä muilta maantieteellisiltä alueilta.
6. Tärkein tavoite on edelleen kansalaisten, myös matkailualan työntekijöiden ja matkailijoiden, terveyden suojeleminen.
7. Ohjeissa esitetään yhteiset objektiiviset ja syrjimättömät puitteet matkailualalla toimiville kansalaisille, viranomaisille, yrityksille ja sidosryhmille matkailupalvelujen asteittaista palauttamista varten.
8. Ohjeissa esitetään kriteerit ja periaatteet, jotka koskevat matkailutoiminnan turvallista ja asteittaista aloittamista uudelleen sekä majoitus- ja ravitsemisliikkeitä koskevien terveyskäytäntöjen kehittämistä.

⁽¹⁾ Euroopan komissio. Yhteinen eurooppalainen etenemissuunnitelma covid-19-rajoitusten purkamiseksi: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2020.126.01.0001.01.FIN&toc=OJ:C:2020:126:TOC

9. Ohjeet perustuvat Euroopan tautienehkäisy- ja -valvontakeskuksen (ECDC) antamiin neuvoihin. ⁽²⁾ Ne perustuvat yhteiseen eurooppalaiseen etenemissuunnitelmaan covid-19-rajoitusten purkamiseksi ⁽³⁾, ja ne olisi pantava täytäntöön yhdessä suunnitelman kanssa. Niitä olisi luettava yhdessä komission antamien ohjeiden kanssa, jotka koskevat muun kuin välttämättömän matkustamisen rajoituksia ⁽⁴⁾, työntekijöiden vapaan liikkuvuuden harjoittamista ⁽⁵⁾, rajaturvallisuustoimenpiteitä ⁽⁶⁾, matkustajia ja muita aluksilla olevia henkilöitä ⁽⁷⁾ sekä liikennepalvelujen asteittaista palauttamista ⁽⁸⁾. Niitä olisi luettava myös yhdessä tiedonannon kanssa, joka koskee vaiheittaista ja koordinoitua lähestymistapaa vapaan liikkuvuuden palauttamiseksi ja sisärajoilla tehtävien tarkastusten lopettamiseksi ⁽⁹⁾. Euroopan työterveys- ja työturvallisuusvirasto (OSHA) julkaisi myös yleiset työsuojelutoimenpiteet, jotka koskevat työhönpaluuta ⁽¹⁰⁾.

II Matkailutoiminnan turvallista ja asteittaista uudelleenaloittamista koskevat periaatteet

10. Jäsenvaltioiden olisi tarkasteltava huolellisesti seuraavia kriteerejä, jos ne mahdollisesti päättävät lieventää tiukkoja yhteisöön kohdistuvia rajoitustoimenpiteitä ⁽¹¹⁾ matkailutoiminnan aloittamiseksi uudelleen:

10.i Covid-19-taudin esiintyvyys on laskenut alhaiselle tasolle

Tärkein ennakkoodellytys sille, että voidaan lieventää yhteisöön kohdistuvia covid-19-taudin rajoitustoimenpiteitä ja aloittaa uudelleen matkailutoiminta, on epidemiologinen näyttö siitä, että taudin leviäminen on vähentynyt merkittävästi, tilanne on säilynyt vakaana jo pidemmän aikaa ja se todennäköisesti pysyy vakaana matkailijamäärän kasvaessa.

10.ii Terveysjärjestelmän kapasiteetti on riittävä

Paikallisia asukkaita ja matkailijoita varten oltava riittävä terveydenhuoltojärjestelmän kapasiteetti, jotta tapausten äkillisesti lisääntyessä perusterveydenhuolto sekä sairaala- ja tehohoito palvelut eivät jäisi riittämättömiksi. Tämä on erityisen tärkeää alueellisella tasolla niillä matkailualueilla, joille voidaan odottaa suurempaa kävijämäärää, kuten lomakohteet, rantojen läheiset alueet, maamerkit jne., jotka eivät välttämättä ole lähellä terveydenhuollon infrastruktuuria. Syrjäisillä matkailualueilla terveydenhuoltopalvelut voivat olla rajallisia, ja jos voidaan odottaa merkittävää määrää uusia matkailijoita, tämä saattaa edellyttää täydentäviä reagointimekanismeja, kuten lääkinnällisistä syistä tehtäviä evakuoitilentoja. Tällöin olisi sovellettava suuntaviivoja covid-19-tautitapausten rajatylittävästä terveydenhuollosta ⁽¹²⁾. Lisäksi jäsenvaltioiden, joiden kansalaiset tai asukkaat saavat tartunnan ollessaan muissa jäsenvaltioissa, olisi helpotettava tällaisten henkilöiden kotiuttamista.

10.iii Tehostettu valvonta ja seuranta on otettu käyttöön

Ennen toimenpiteiden lieventämistä ja matkailun käynnistämistä uudelleen jäsenvaltioilla on oltava käytössään järjestelmiä, joiden avulla ne voivat seurata terveydenhuoltokapasiteetin indikaattoreiden muutoksia ja reagoida niihin.

Paikallistason valvonta- ja seurantavalmiuksia on lisättävä, jotta voidaan estää viruksen siirtyminen matkailijoilta matkailualueille ja paikallisväestöltä matkailijoille, soveltuvin osin EU:n tietosuojalainsäädännön mukaisesti.

⁽²⁾ Vastuuvapauslauseke: Näissä ohjeissa käsitellään covid-19-taudin ennaltaehkäisyä ja hallintaa matkailualueilla kansanterveyden näkökulmasta. Tähän sisältyvät asiakkaiden ja henkilökunnan huomioon ottaminen ennen asiakkaiden oleskelua tiettyssä majoituspaikassa, sen aikana ja sen jälkeen sekä asiakkaiden käydessä ravintoloissa, kahviloissa tai baareissa matkailun yhteydessä. Ohjeet eivät kata muun muassa teemapuistoja, huvipuistoja, museota tai risteilyjä. Nämä ohjeet sisältävät lähestymistavan, jota matkailualueilla suositellaan noudatettavaksi, samalla kun otetaan huomioon matkailualan yritysten erityispiirteet EU:ssa/ETA:ssa.

⁽³⁾ EUVL C 126, 17.4.2020, s. 1.

⁽⁴⁾ COM(2020) 115 final, COM(2020) 148 final ja C(2020) 2050 final (EUVL C 102I, 30.3.2020, s. 12).

⁽⁵⁾ Komission tiedonanto "Työntekijöiden vapaan liikkuvuuden harjoittamista koskevat suuntaviivat covid-19-epidemian aikana", 2020/C 102 I/03.

⁽⁶⁾ C(2020) 1753 final (EUVL C 86I, 16.3.2020, s.1).

⁽⁷⁾ C(2020) 3100 final (EUVL C 119I, 14.4.2020, s. 1).

⁽⁸⁾ C(2020) 3139.

⁽⁹⁾ C(2020) 3250.

⁽¹⁰⁾ Covid-19: Takaisin työpaikalle: työpaikkojen mukauttaminen ja työntekijöiden suojeleminen, <https://osha.europa.eu/en/publications/covid-19-back-workplace-adapting-workplaces-and-protecting-workers/view>

⁽¹¹⁾ Sellaisina kuin Euroopan tautienehkäisy- ja -valvontakeskus on kuvaillut niitä 23. huhtikuuta 2020 tekemässään nopeassa riskinarvioinnissa <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/rapid-risk-assessment-coronavirus-disease-2019-covid-19-pandemic-ninth-update>

⁽¹²⁾ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/guidelines_on_eu_emergency_assistance_in_cross-bordercooperationin_healthcare_related_to_the_covid-19_crisis.pdf

10.iv Testauskapasiteetti on otettu käyttöön

Keskeinen kriteeri yhteisessä eurooppalaisessa etenemissuunnitelmassa covid-19-rajoitusten purkamiseksi on se, että voidaan varmistaa laajamittainen testaus tapausten havaitsemiseksi ja viruksen leviämisen seuraamiseksi yhdistettynä kontaktien jäljittämiseen ja eristystoimenpiteisiin ja siten hidastaa tartuntojen leviämistä. Testauskapasiteetin puutteet haittasivat aluksi laajojen väestöpohjaisten seulontamenetelmien käyttämistä. Nopea testaus ja diagnoosit ovat olennaisen tärkeitä tapausten varhaisen tunnistamisen kannalta. ⁽¹³⁾ Olisi tärkeää varmistaa, että myös matkailijoilla on yhtäläiset mahdollisuudet päästä testeihin.

10.v Kontaktien jäljitys on otettu käyttöön

Kontaktien jäljittäminen on tehokas ja olennainen kansanterveydellinen toimenpide covid-19-taudin hallinnassa. Tavoitteena on tunnistaa nopeasti covid-19-tautitapausten kontaktit ja hallita niitä tartunnan välittymisen vähentämiseksi. Tällaisen kontaktien jäljittämisen on mahdollistettava tietojen jakaminen niiden maiden välillä, joissa harjoitetaan kansainvälistä matkailua, sekä tarvittaessa valmius kotiuttaa kansalaisia. Jäsenvaltioiden välinen tiivis yhteistyö ja koordinointi on entistä tärkeämpää kontaktien jäljittämisen alalla, kun rajat avataan uudelleen. Henkilötietojen keräämisessä ja säilyttämisessä on noudatettava asiaa koskevaa EU:n lainsäädäntöä, mukaan lukien yleinen tietosuoja-asetus ja sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivi.

Kontaktien jäljittämisen keskeisiä tekijöitä kuvataan yksityiskohtaisesti Euroopan tautienehkäisy- ja -valvontakeskuksen (ECDC) äskettäin antamissa ohjeissa ⁽¹⁴⁾ sekä tietosuojan osalta covid-19-pandemian torjuntaa tukevien sovellusten tietosuojaa koskevissa ohjeissa ⁽¹⁵⁾ ja Euroopan tietosuojaneuvoston suuntaviivoissa ⁽¹⁶⁾. Komissio ja jäsenvaltiot julkaisevat yhteentoimivuuserätyksiä koskevan asiakirjan varmistaakseen, että vapaaehtoiset hyväksytyt kontaktien jäljitysovellukset voivat toimia rajojen yli ja että ne ovat luotettavia niiden käyttäjien ollessa missä tahansa Euroopassa.

10.vi Koordinointi- ja viestintämekanismit on otettu käyttöön

On olennaisen tärkeää, että käytössä on mekanismit, joilla varmistetaan koordinointi ja viestintä matkailualalla toimivien viranomaisten ja toimijoiden välillä sekä jäsenvaltioiden paikallisten ja kansallisten/alueellisten viranomaisten välillä. Lisäksi rajat ylittävä koordinointi, tietojen jakaminen ja viestintä vakiintuneita kanavia käyttäen ovat olennaisen tärkeitä, jos rajat ylittävä matkailu sallitaan. Jäsenvaltioiden olisi tiedotettava toisilleen ja komissiolle hyvissä ajoin ennen kuin ne ilmoittavat yleisesti rajat ylittävän matkailuliikenteen palauttamiseen liittyvistä toimenpiteistä. Niiden olisi otettava toistensa näkemykset huomioon. Tähän tiedonantoon liittyvässä tiedonannossa, joka koskee vapaan liikkuvuuden palauttamista ja sisärajarakastusten poistamista, esitettyjen mekanismien lisäksi olisi käytettävä terveysturvakomiteaa, matkailun neuvoa-antavaa komiteaa ja muita olemassa olevia liikenne- ja matkustusalun koordinoitikanavia niiden toimeksiantojen mukaisesti.

Digitaalisten ja muiden kanavien kautta matkailijoille suunnattu riskiviestintä on myös erittäin tärkeää, jotta voidaan varmistaa, että he saavat tietoa paikallisesta ympäristöstä, epäilyissä covid-19-tautitapauksissa noudatettavista toimenpiteistä, pääsystä terveydenhuoltoon jne.

11. Eristämistoimenpiteiden purkamisen olisi perustuttava tieteeseen, jonka keskiössä on kansanterveys, ja se olisi pantava täytäntöön kussakin jäsenvaltiossa käytössä olevissa koordinoituissa puitteissa. Nämä koordinoitut puitteet muodostavat perustan matkailuun liittyvien yritysten ja palvelujen uudelleenavaamiselle. Kun otetaan huomioon tuleva kesälomakausi, matkailualan yrityksille ja matkailukohteille annettava perusteellinen terveysneuvonta on ratkaisevan tärkeää.
12. Paikallisen epidemiologisen tilanteen arviointi on tarpeen, jotta voidaan arvioida matkailutoiminnan uudelleen aloittamisen kokonaisriski ja näin välttää tartuntojen leviäminen matkailijoista paikalliseen väestöön ja päinvastoin.

⁽¹³⁾ Tällä hetkellä koronaviruksen SARS-CoV-2 havaitsemiseksi ei ole olemassa pikatestiä, joka olisi validoitu ja jota suositeltaisiin käytettäväksi diagnostiisiin tarkoituksiin.

⁽¹⁴⁾ <https://www.ecdc.europa.eu/en/covid-19-contact-tracing-public-health-management>.

⁽¹⁵⁾ C(2020) 2523 final 16.4.2020.

⁽¹⁶⁾ https://edpb.europa.eu/our-work-tools/our-documents/guidelines/guidelines-042020-use-location-data-and-contact-tracing_en

13. Käytössä on oltava selkeät kriteerit sisältävä varautumissuunnitelma rajoitustoimenpiteiden käyttöönottamiseksi tarvittaessa uudelleen.
14. Yhteisessä eurooppalaisessa etenemissuunnitelmassa covid-19-rajoitusten purkamiseksi olevat suositukset sisältävät periaatteita, joilla on erityistä merkitystä matkailualalle. Ne olisi pidettävä voimassa, kun matkailu aloitetaan uudelleen.
15. Toimenpiteet olisi poistettava asteittain. Yleiset toimenpiteet olisi korvattava kohdennetummilla toimenpiteillä, jotka mahdollistavat yhteiskunnan käynnistymisen uudelleen ja matkailutoiminnan asteittaisen jatkamisen edellyttäen, että toteutetaan oikeasuhteisia ja tehokkaita toimenpiteitä matkailijoiden ja työntekijöiden terveyden suojelemiseksi.
16. Työhönpaluu olisi järjestettävä noudattaen asiakirjaa "EU:n ohjeet turvallista työpaikalle paluuta varten" ⁽¹⁷⁾, ja etusijalle olisi asetettava vähemmän haavoittuvat ryhmät ja alat, jotka voivat helpottaa taloudellista toimintaa, ja samalla olisi noudatettava pandemian vuoksi asetettuja työterveys- ja työturvallisuussääntöjä.
17. Matkailupalvelujen rajoittamista koskevien toimenpiteiden sekä terveyteen liittyvien suojele- ja ehkäisytoimenpiteiden soveltamisala ja kesto olisi rajoitettava siihen, mikä on ehdottoman välttämätöntä kansanterveyden suojelemiseksi. Sen lisäksi, että kaikki toimenpiteet ovat puolueettomia ja oikeasuhteisia, niiden olisi myös oltava asianmukaisesti perusteltuja, asiaankuuluvia ja palvelumuotokohtaisia sekä syrjimättömiä, ja niillä olisi säilytettävä tasapuoliset toimintaedellytykset sisämarkkinoilla.
18. ECDC kehittää yhteistyössä jäsenvaltioiden ja yhteisen tutkimuskeskuksen kanssa karttaa ⁽¹⁸⁾ covid-19-tartunnoista valtiotasoa alemmalla tasolla ja pitää sitä jatkuvasti yllä. Jäsenvaltioita pyydetään toimittamaan tietoja sen varmistamiseksi, että kartta on täydellinen ja ajan tasalla. Tämä hyödyttää kaikkia ulospääsystrategioiden näkökohtia (tiettyjen talouden alojen avaaminen/sulkeminen, erilaisten testausstrategioiden arviointi, henkilökohtaisten suojelutoimenpiteiden tehokkuuden arviointi jne.). Lisäksi jäsenvaltioita pyydetään toimittamaan ajantasaiset tiedot käytettävissä olevasta kapasiteetista sairaaloissa, testauksessa, valvonnassa ja kontaktien jäljittämisen sekä julkaisemaan kriteerit rajoitusten poistamiseksi ja asettamiseksi. Tartuntoja koskeva kartta ja siihen liittyvät toimenpiteet ovat EU:n tasoinen avoin tiedottamisen väline, jota voivat käyttää viranomaiset, liikenteenharjoittajat, matkailualan sidosryhmät ja kansalaiset, kun he tekevät lomasuunnitelmiaan koskevia vastuullisia yksittäisiä päätöksiä.

III EU:n ohjeet majoitus- ja ravitsemisliikkeiden terveyskäytännöistä

19. Ohjeiden tässä osassa esitetään periaatteita, joiden avulla jäsenvaltiot voivat suunnitella ja toteuttaa infektioiden ehkäisy- ja hallintatoimenpiteitä ja -käytäntöjä majoitus- tai ravitsemispalvelujen tarjoajia, kuten hotelleja ja muita majoitus- ja ravitsemisliikkeitä varten, jotta varmistetaan turvallisempi matkailu sekä asiakkaiden ja työntekijöiden terveys.
20. Terveyskäytäntöjä koskevat ohjeet eivät ole sitovia. Niiden tavoitteena on varmistaa infektioiden ehkäisy- ja hallintatoimenpiteiden kehittämisen ja täytäntöönpanon johdonmukaisuus koordinoitun lähestymistavan avulla alueilla ja jäsenvaltioissa.
21. Niiden covid-19-taudin riskinhallintaa koskevien suositusten ja operatiivisten näkökohtien lisäksi, joita terveysviranomaiset eli Maailman terveysjärjestö (WHO) ⁽¹⁹⁾ ja Euroopan tautien ehkäisy- ja -valvontakeskus (ECDC) ovat antaneet (liite), jäsenvaltioita pyydetään ottamaan huomioon tämä ohjeistus niiden laatiessa asiaankuuluvia käytäntöjä kansallisten, alueellisten ja paikallisten erityisolosuhteidensa mukaisesti.

⁽¹⁷⁾ Koronavirus: EU:n ohjeet turvallista työpaikalle paluuta varten https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/fi/ip_20_729

⁽¹⁸⁾ <https://covid-statistics.jrc.ec.europa.eu>

⁽¹⁹⁾ <http://www.euro.who.int/en/health-topics/health-emergencies/coronavirus-covid-19/publications/2020/operational-considerations-for-covid-19-management-in-the-accommodation-sector-interim-guidance,-31-march-2020>

22. Matkailualan kansanterveystoimenpiteiden on oltava toimivaltaisten viranomaisten soveltamien yleisten toimenpiteiden mukaisia ja niissä on otettava huomioon työpaikkoja koskevat ohjeet ⁽²⁰⁾. Tällaisten toimenpiteiden on myös oltava EU:n tietosuojalainsäädännön mukaisia ⁽²¹⁾.
23. Jäsenvaltioita kehoitetaan tekemään tiivistä yhteistyötä sidosryhmien kanssa laatiessaan infektioiden ehkäisy- ja hallintatoimenpiteitä ja käytäntöjä ja varmistamaan, että nämä käytännöt on räätälöity ja suhteutettu majoitus- ja ravitsemisliikkeiden tarjoamien palvelujen kokoon ja luonteeseen. Jäsenvaltioiden olisi harkittava tuen antamista niiden täytäntöönpanoa varten.
24. Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä infektioiden ehkäisy- ja hallintatoimenpiteisiin ja käytäntöihin, jotka liittyvät jakamistalouden palveluihin, kuten lyhytaikaiseen lomailuun ja muuhun majoitukseen. Näitä ohjeita ja periaatteita sovelletaan täysimääräisesti tämäntyyppisiin majoitus- ja ravitsemispalveluihin, eivätkä niiden mahdolliset mukautukset ja vaihtoehdot saisi missään tapauksessa vaarantaa vierailijoiden terveyttä ja lisätä viruksen leviämiskäskyä.
25. Asiakkaiden ja majoitus- ja ravitsemisliikkeissä työskentelevien terveyden suojelemiseksi toteutettavia toimenpiteitä olisi arvioitava säännöllisesti uudelleen ja niitä olisi mukautettava ottaen huomioon kaikki asiaan liittyvä asiantuntemus ja näkökohdat, jotta ne olisivat oikeassa suhteessa kansanterveydellisten tarpeiden nykytasoon.
26. Kun saataville tulee uusia ja tehokkaampia ratkaisuja, niiden käyttöönottoa olisi suosittava ja vähemmän tehokkaita tai raskaampia toimenpiteitä olisi lopetettava. Kustannustehokkuuden periaatetta olisi noudatettava. Tämä tarkoittaa sitä, että jos on olemassa useita vaihtoehtoja, joilla voidaan saavuttaa sama vaikutus asiakkaiden ja työntekijöiden terveyden kannalta, olisi suosittava edullisinta vaihtoehtoa, erityisesti pienissä ja keskiuurissa yrityksissä (pk-yrityksissä).
27. Infektioiden ehkäisy- ja hallintatoimenpiteiden sekä majoitus- ja ravitsemisliikkeissä noudatettavien käytäntöjen kehittämisessä on otettava huomioon seuraavat pääperiaatteet covid-19-tauditartuntojen ehkäisemiseksi ja kansanterveyden varmistamiseksi:
- a) *Epidemiologinen tilanne*
- Edellytyksenä minkä tahansa matkailutoiminnan jatkamiselle on, että covid-19-taudin esiintyvyys on laskenut alhaiselle tasolle ja että kaikkia muita edellä II jaksossa eriteltyjä EU:n ohjeita matkailun turvallista ja asteittaista palauttamista koskevista periaatteista on tarkasteltu huolellisesti.
- b) *Asiakkaiden ja työntekijöiden terveys ja turvallisuus on tärkeintä*
- Jotta majoitus- ja ravitsemispalvelut voidaan aloittaa uudelleen, on olennaisen tärkeää, että majoitus- ja ravitsemisliikkeitä käyttävät asiakkaat ja palvelun tarjoamiseen osallistuvat työntekijät noudattavat toimenpiteitä, joilla ehkäistään infektiot ja viruksen leviäminen mahdollisimman hyvin. Toimenpiteistä olisi tiedotettava selkeästi, näkyvästi ja tehokkaasti, myös digitaalisin keinoin, sekä asiakkaille että työntekijöille.
- c) *Paikalliset järjestelyt*
- Paikallisten ja/tai kansallisten kansanterveysviranomaisten ja majoitus- tai ravitsemispalveluiden tarjoajan välillä olisi oltava jatkuvaa koordinaatiota sen varmistamiseksi, että tietyn maantieteellisen alueen viimeisimmät säännöt ja määräykset jaetaan, niitä sovelletaan ja niiden täytäntöönpanoa seurataan.
- d) *Toimintasuunnitelma infektion varalta*
- Majoitus- ja ravitsemisliikkeillä olisi oltava varautumissuunnitelma, joka sisältää tartuntatapauksessa majoitus- tai ravitsemisliikkeessä toteutettavat toimet ja kattaa ajanjaksot uudelleenavaamista koskevasta päätöksestä aina 14 päivää sen jälkeen, kun asiakkaat ovat poistuneet majoitus- tai ravitsemisliikkeestä. Koko henkilökunnalle olisi esitettävä erityinen toimintasuunnitelma, jossa määritellään yksityiskohtaisesti henkilöstön tehtävät ja vastuualueet, ja sen olisi oltava jatkuvasti käytettävissä.

⁽²⁰⁾ Koronavirus: EU:n ohjeet turvallista työpaikalle paluuta varten
https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/fi/ip_20_729
Euroopan työterveys- ja työturvallisuusvirasto. COVID-19: guidance for the workplace [Internet]. [päivitetty 20. huhtikuuta 2020; viittauspäivämäärä 4. toukokuuta 2020]. Saatavilla osoitteessa https://oshwiki.eu/wiki/COVID-19:_guidance_for_the_workplace#See

⁽²¹⁾ Ks. myös Euroopan tietosuojaneuvoston (EDPB) lausunto, https://edpb.europa.eu/sites/edpb/files/files/file1/edpb_statement_2020_processingpersonaldataandcovid-19_en.pdf

e) *Koulutus*

Kaikkien matkailulaitoksissa työskentelevien henkilöiden olisi oltava tietoisia covid-19-taudin oireista, ja heille olisi tiedotettava infektioiden ehkäisy- ja hallinnan perustoimenpiteistä. Henkilökunnalle olisi annettava koulutusta infektioiden ehkäisy- ja hallinnan toimenpiteistä, jotka on toteutettava, jos asiakkailta tai heillä itsellään on covid-19-taudin kanssa yhteensopivia oireita.

f) *Henkilökunnan johtaminen*

Olisi harkittava toimenpiteitä, joilla vähennetään majoitus- tai ravitsemisliikkeen henkilökunnan läsnäoloa, kuten työskentely kotona aina, kun työntekijän tehtävät voidaan hoitaa etätyönä.

Olisi harkittava toimenpiteitä, joilla vähennetään fyysisten kontaktien määrää ja kestoja majoitus- tai ravitsemisliikkeessä, esimerkiksi työvuorojen järjestelyn, ruokatuntien vuorojärjestelyn, puhelimen ja sähköisten viestintävälineiden käytön avulla.

g) *Tietoa asiakkaille*

Asiakkaiden olisi saatava kaikki tarvittavat tiedot helposti, myös digitaalisin keinoin, ennen majoitus- tai ravitsemisliikkeeseen saapumista ja siellä ollessa, kaikista paikallisten terveysviranomaisten senhetkisistä ohjeista sekä toteutetuista erityisistä toimenpiteistä, jotka vaikuttavat heidän saapumiseensa, oleskeluunsa ja lähtöönsä.

Asiakkaille olisi kerrottava erityisillä opasteilla (infografiikka, myös näkövammaisille asiakkaille sopivassa muodossa) ennen majoitus- tai ravitsemisliikkeen sisääntuloa covid-19-taudin merkeistä ja oireista ja annettava ohjeita siitä, mitä on tehtävä, jos heille ilmenee oireita heidän oleskelunsa aikana tai 14 päivän kuluessa poislohdöstä. Majoitus- tai ravitsemisliikkeessä voitaisiin myös antaa näitä tietoja sisältäviä lehtisiä.

Majoitus- ja ravitsemisliikkeiden olisi varmistettava, että asiakkaiden yhteystiedot ovat saatavilla, jos niitä tarvitaan kontaktien jäljittämiseen. Kontaktien jäljittämistä koskevia toimenpiteitä olisi käytettävä ainoastaan covid-19-epidemian torjumiseksi, ja ne olisi otettava käyttöön käyttäen sähköisten terveyspalvelujen verkoston mobiilisolukkuja koskevaa EU:n yhteistä välineistöä, jolla tuetaan lähikontaktien jäljittämistä EU:n taistelussa covid-19-epidemiaa vastaan ⁽²²⁾, sekä noudattaen sovelluksia koskevia komission ohjeita ⁽²³⁾, jotta varmistetaan mahdollisimman korkea yksityisyyden ja tietosuojan taso.

h) *Lähikontaktien välttäminen ja hygienia*

Majoitus- tai ravitsemisliikkeen olisi toteutettava kohdennettuja toimenpiteitä, joilla varmistetaan lähikontaktien välttäminen yleisillä alueilla, joille asiakkaat todennäköisesti kokoontuvat pitkäksi aikaa (eli yli 15 minuuttia), esimerkiksi vahvistamalla asiakkaiden sallittu enimmäismäärä yhteisissä tiloissa (eli ravintolat, kahvilat, baarit ja aulat). Vuorojen jakamista tai (digitaalista) vuoron varaamista aterioille, uima-altaalle tai kuntosaleille olisi harkittava.

Jos lähikontaktien välttämistä ei voida täysin noudattaa, olisi harkittava vaihtoehtoisia toimenpiteitä asiakkaiden ja työntekijöiden suojelemiseksi, kuten lasisten tai muovisten suojapaneelien käyttöä, kasvosuojusten käyttöä jne.

Majoitus- tai ravitsemisliikkeen kaikilla yhteisillä alueilla olisi periaatteessa sovellettava 1,5–2 metrin etäisyyttä (lukuun ottamatta henkilöitä, jotka matkustavat yhdessä ja majoittuvat samassa huoneessa), ja sitä olisi täydennettävä muilla toimenpiteillä (esim. kasvosuojusten käyttö), jos tämä ei ole mahdollista.

Ulkotilojen (rannat, uima-altaat, kahvilat, baarit, ravintolat jne.) ja ulkotarjoilujen osalta olisi toteutettava erityisjärjestelyjä, jotta lähikontakteja voidaan välttää, ja sovellettava erityisiä hygieniatoimenpiteitä. Sisätiloissa, kuten kylpylöissä ja uima-altaissa, olisi myös noudatettava tiukkoja hygieniatoimenpiteitä. Kunkin majoitus- tai ravitsemisliikkeen olisi harkittava huolellisesti, pitäisikö erityistilat (esim. lapsille suunnatut palvelut) pitää suljettuina. Laajamittaisia tapahtumia, kuten konsertteja, olisi lykättävä.

Majoitus- tai ravitsemisliikkeen tarjoamia kuljetuspalveluja kuten bussikuljetuksia koskevat erityisjärjestelyt on pantava täytäntöön liikennepalvelujen ja yhteyksien asteittaista palauttamista koskevien suuntaviivojen ⁽²⁴⁾ mukaisesti.

i) *Infektioiden ehkäisy- ja hallintatoimenpiteet*

Lähikontaktien välttämisen lisäksi on harkittava erityisiä henkilökohtaisia suojatoimenpiteitä sekä puhdistus- ja desinfiointikäytäntöjä, ilmoitettava niistä henkilökunnalle ja asiakkaille ja pantava ne täytäntöön.

⁽²²⁾ https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/ehealth/docs/covid-19_apps_en.pdf

⁽²³⁾ Komission tiedonanto "Covid-19-pandemian torjuntaa tukevien sovellusten tietosuojaa koskevat ohjeet" (EUVL C 124I, 17.4.2020, s. 1).

⁽²⁴⁾ C(2020) 3139.

Näitä toimenpiteitä ovat muun muassa seuraavat:

i) Hengitysetiketti:

Asiakkailla ja henkilökunnalle olisi tiedotettava tiukasta hengitysetiketistä (yskiminen tai aivastaminen kertakäyttönenäliinaan tai kyynärtaipeeseen), ja sitä olisi noudatettava. Majoitus- ja ravitsemisliikkeiden olisi varmistettava kertakäyttönenäliinojen ja roskakorien saatavuus.

ii) Käsihygienia:

Käsihygienia on olennainen hallintatoimenpide, ja siitä olisi tiedotettava asiakkaille ja työntekijöille infografiikan avulla keskeisillä alueilla/tiloissa (esim. sisäänkäynnin luona, WC-tiloissa, kassalla jne.). Majoitus- ja ravitsemisliikkeiden olisi varmistettava helppo pääsy käsienspesutiloihin, joissa on saippuaa, kertakäyttöisiä paperipyyhkeitä tai kuivausautomaatteja kuivaamista varten sekä alkoholipohjaista käsihuuhdetta.

iii) Kasvosuojusten käyttö:

Henkilökunnan ja asiakkaiden kasvosuojusten käyttöä olisi pidettävä ainoastaan täydentävänä toimenpiteenä, joka ei korvaa keskeisiä ennalta ehkäiseviä toimenpiteitä. Kasvosuojusten asianmukainen käyttö on tärkeää, ja siitä olisi tiedotettava asiakkaille ja henkilökunnalle.

iv) Tuuletus:

On suositeltavaa lisätä tuntikohtaista ilman vaihtumista ja lisätä mahdollisimman paljon ulkoilman sisäänvirtausta joko luonnollisella tai mekaanisella ilmanvaihdoilla majoitus- tai ravitsemisliikkeestä riippuen. Asiakkaiden uloskirjautumisen jälkeen on suositeltavaa tuulettaa huoneita tehostetusti vähintään tunnin ajan.

v) Puhdistaminen ja desinfiointi:

On keskeistä puhdistaa usein kosketetut pinnat mahdollisimman usein (vähintään päivittäin ja mahdollisuuksien mukaan useammin). Esimerkkejä näistä pinnoista ovat ovenkahvat ja -vetimet, tuolit ja käsinotat, pöytäpinnat, valokatkaisijat, kaiteet, vesihanat, hissien painikkeet ja tarjoilupöytien pinnat. Henkilökunnalle olisi tiedotettava puhdistusmenettelystä, joka olisi suoritettava uloskirjautumisen jälkeen. Lisäksi olisi tiedotettava puhdistusvälineiden käsittelystä, jätehuollosta, pyykinpesusta ja puhdistuksen jälkeisestä henkilökohtaisesta hygieniasta.

j) Mahdolliset tartunnat asiakkaiden tai henkilökunnan keskuudessa

Jos asiakkaalla tai töissä olevalla työntekijällä epäillään covid-19-tartuntaa, olisi noudatettava d kohdassa kuvattua toimintasuunnitelmaa Euroopan tautienhäily- ja -valvontakeskuksen (ECDC) (liite 1) sekä kansallisten ja paikallisten terveysviranomaisten ohjeiden mukaisesti seuraavien seikkojen osalta:

- i) Mahdollisesti tartunnan saaneeseen henkilöön sovellettavat eristämistä ja lähikontaktien välttämistä koskevat toimenpiteet.
- ii) Kansalliseen lainsäädäntöön perustuva menettely, jonka mukaisesti terveyspalveluille tehdään ilmoitus lääketieteellistä neuvontaa, testausta tai mahdollista hoitolaitokseen siirtämistä varten.
- iii) Kansalliseen lainsäädäntöön perustuva menettely, jonka mukaisesti paikallisille terveysviranomaisille ja mahdollisille kontaktien jäljittäjille tehdään ilmoitus.
- iv) Tarvittavat puhdistus- ja desinfointimenettelyt.
- v) Tarvittava yhteistyö ja tiedot muista asiakkaista tai työntekijöistä, jotka ovat saattaneet olla yhteydessä tautitapaukseen majoitus- tai ravitsemisliikkeessä kaksi päivää ennen oireiden ilmenemistä ja 14 päivää sen jälkeen.

28. Edellä mainittuja pääperiaatteita tarkastellaan Euroopan tautienhäily- ja -valvontakeskuksen liitteessä 1 esittämien yleisten suositusten mukaisesti.

IV Päätelmät

29. Jäsenvaltioita kannustetaan jakamaan nämä ohjeet toimivaltaisille viranomaisille ja alueelliselle/paikalliselle tasolle.

30. Matkailualan sidosryhmiä, kuten ammatillisia yhdistyksiä ja matkailun verkkoalustoja, kannustetaan levittämään näitä ohjeita ja lisäämään tietoisuutta niistä.

31. Jäsenvaltioita kehoitetaan tekemään jatkuvaa yhteistyötä Euroopan tautien ehkäisy- ja -valvontakeskuksen kanssa sen varmistamiseksi, että edellä 18 kohdassa tarkoitettu tartuntoja koskeva kartta toimii avoimena välineenä tietojen toimittamiseksi EU:n tasolla viranomaisten, liikenteenharjoittajien ja matkailualan sidosryhmien käyttöön.
 32. Jäsenvaltioita kannustetaan harkitsemaan majoitus- ja ravitsemisliikkeiden ja matkailupalveluja tarjoavien laitosten tukemista näiden ohjeiden ja infektioiden ehkäisy- ja hallintatoimenpiteiden ja -käytäntöjen täytäntöönpanossa sekä seuraamaan niiden noudattamista. Jäsenvaltiot voivat hyödyntää tähän tarkoitukseen käytettävissä olevia kansallisia ja EU:n varoja.
 33. Näiden ohjeiden perusteella komissio jatkaa koordinointia jäsenvaltioiden kanssa johdonmukaisen lähestymistavan löytämiseksi infektioiden ehkäisy- ja hallintatoimenpiteisiin ja -käytäntöihin majoitus-, ravitsemis- ja matkailualan liikkeissä EU:ssa.
 34. Näiden ohjeiden on tarkoitus auttaa jäsenvaltioita ja matkailualan sidosryhmiä kehittämään tarkempia infektioiden ehkäisy- ja hallintatoimenpiteitä ja -käytäntöjä näiden ohjeiden mukaisesti ja seuraamaan niiden noudattamista, mikä vahvistaisi yritysten edellytyksiä lisätä kuluttajien luottamusta.
 35. Komissio perustaa erityisen verkkosivuston, jolla on interaktiivinen kartta, jossa on tietoa jäsenvaltioista ja matkailualalta sekä kansallisista tai alakohtaisista käytännöistä ja sääntöjen noudattamista koskevista järjestelmistä.
 36. Jäsenvaltioiden tukemiseksi komissio helpottaa parhaiden käytäntöjen vaihtoa muun muassa matkailun neuvoa-antavan komitean kautta.
 37. Komissio jatkaa yhteistyötä jäsenvaltioiden viranomaisten, matkailualan sidosryhmien ja kansainvälisten järjestöjen kanssa näiden ohjeiden täytäntöönpanon helpottamiseksi.
-

Liite

Euroopan tautienehkäisy- ja -valvontakeskuksen yleiset suositukset matkailualaa ja erityisesti majoitus- ja ravitsemusliikkeitä varten**Paikalliset järjestelyt**

Matkailualan kansanterveystoimenpiteiden on oltava paikallisten ja kansallisten viranomaisten soveltamien yleisten toimenpiteiden mukaisia, ja niissä on otettava huomioon työpaikkoja varten annetut ohjeet⁽¹⁾. Näiden matkailualalla toteutettavien toimenpiteiden on oltava vähintään yhtä tiukkoja kuin suurelle yleisölle suunnattujen suositusten mukaisten toimenpiteiden.

Paikallisten ja/tai kansallisten kansanterveysviranomaisten ja majoitusliikkeiden välillä olisi käytävä jatkuvaa vuoropuhelua sen varmistamiseksi, että tietyllä maantieteellisellä alueella sovelletaan yhteisiä sääntöjä ja määräyksiä, mukaan lukien seuraavat:

- Sovelletaan erityisjärjestelyitä, joiden avulla asiakkaat, myös muista maista tulevat asiakkaat, voivat saada lääketieteellistä neuvontaa ja hoitoa, mukaan lukien poliklinikkahoito ja sairaalahoito, jos heillä on covid-19-virukseen liittyviä oireita.
- Majoitusliikkeiden omistajat keräävät huolellisesti yhteystiedot, joita voidaan käyttää kansanterveyteen liittyvissä tutkimuksissa, jos majoitusliikkeessä ilmenee covid-19-tapaus.

Riskiviestintä ja koulutus*Toimintasuunnitelma*

Majoitus- ja ravitsemusliikkeillä olisi oltava varautumissuunnitelma toimista, jotka on toteutettava seuraavina ajankohtina:

- Kun tehdään päätös uudelleenavaamisesta ja ennen asiakkaiden saapumista. Tässä vaiheessa huolehditaan tiedottamisesta henkilöstölle, henkilöstön kouluttamisesta, tartuntojen ehkäisytoimenpiteistä sekä asianmukaisesta tiedottamisesta asiakkaille ennen heidän saapumistaan;
- Kun asiakkaat majoittuvat majoitusliikkeessä, aina varauksesta sisään- ja uloskirjautumiseen;
- 14 päivän ajan sen jälkeen, kun asiakkaat ovat poistuneet majoitusliikkeestä.

Koko henkilöstölle olisi esitettävä erityinen toimintasuunnitelma, jossa määritellään yksityiskohtaisesti henkilöstön tehtävät ja vastuualueet, ja suunnitelman olisi oltava jatkuvasti saatavilla.

Henkilöstön koulutus ja hallinnointi*Koulutus:*

- Matkailupalveluyrityksissä työskentelevän henkilöstön olisi oltava tietoinen covid-19-oireista (kuume, yskä, kurkkukipu jne.), ja heille olisi tiedotettava infektioiden ehkäisyn ja hallinnan perustoimenpiteistä.
- Jos työntekijällä tai hänen kanssaan samassa taloudessa asuvalla on varmistettu covid-19-tartunta, työntekijän ei pitäisi mennä työpaikalle paikallisten terveysviranomaisten määrittelemänä tartunta-aikana, joka lievissä tapauksissa on yleensä kahdeksan päivää oireiden ilmaantumisesta.
- Työntekijän, jolla on covid-19-tartunnan kanssa yhteensopivia oireita, ei pitäisi mennä työpaikalle, hänen olisi eristäydyttävä ja häntä olisi kehotettava noudattamaan paikallista kansanterveysohjeistusta ja hakemaan lääkärin apua paikallisen ohjeistuksen mukaisesti.
- Henkilöstölle olisi annettava erityistä koulutusta infektioiden ehkäisy- ja hallintatoimenpiteistä, jotka on toteutettava, jos asiakkaila on covid-19-tartunnan kanssa yhteensopivia oireita.

Johtaminen:

- Iäkkäille työntekijöille ja työntekijöille, joilla on jokin krooninen perussairaus (esimerkiksi sydänsairaus, keuhkosairaus, immuunikato, viimeaikainen syöpähoito) ja jotka sen vuoksi kuuluvat koronavirustaudin riskiryhmään, olisi mahdollisuuksien mukaan osoitettava tehtäviä, joissa he ovat vähemmän tekemisissä asiakkaiden kanssa.

⁽¹⁾ European Agency for Safety and Health at Work. COVID-19: guidance for the workplace [Internet]. [päivitetty 20. huhtikuuta 2020; viittauspäivämäärä 4. toukokuuta 2020]. Saatavilla osoitteessa: https://oshwiki.eu/wiki/COVID-19:_guidance_for_the_workplace#See

- Olisi harkittava toimenpiteitä, joilla vähennetään majoitus- tai ravitsemusliikkeen henkilöstön määrää, kuten työskentely kotona aina, kun työntekijän tehtävät voidaan hoitaa etätyönä.
- Olisi harkittava toimenpiteitä, joilla vähennetään fyysisten kontaktien määrää ja kestoja majoitus- tai ravitsemusliikkeessä, esimerkiksi työvuorojen järjestelyn, ruokatuntien vuorojärjestelyjen, puhelimen ja sähköisten viestintävälineiden käytön avulla.

Tiedotus asiakkaille

- Ennen kuin asiakkaat saapuvat majoituspaikkaan, heille olisi lähetettävä tietoa paikallisten terveysviranomaisten senhetkisistä ohjeista ja erityisistä toimenpiteistä, joita majoituspaikassa toteutetaan. Asiakkaille olisi suunniteltua oleskelua edeltäneen 14 päivän aikana ilmoitettava, että heidän olisi lykättävä saapumistaan, jos heillä on covid-19-taudin kanssa yhteensopivia oireita tai jos he ovat olleet kosketuksissa henkilöön, jolla on covid-19-tauti tai siihen viittaavia oireita.
- Opasteilla (infografiikalla tai muussa, myös näkövammaisille asiakkaille sopivassa muodossa) olisi majoitusliikkeen sisääntulon yhteydessä tiedotettava asiakkaille covid-19-taudin merkeistä ja oireista ja annettava ohjeita siitä, mitä on tehtävä, jos heille ilmenee oireita. Majoitusliikkeessä voitaisiin myös antaa näitä tietoja sisältäviä lehtisiä.
- Kun asiakkaat lähtevät, heitä pyydetään nimenomaisesti ilmoittamaan välittömästi majoituspaikalle, jos heillä ilmenee covid-19-tautiin liittyviä oireita tai jos he saavat positiivisen covid-19-testituloksen 14 päivän kuluessa lähdöstä.
- On varmistettava, että asiakkaiden yhteystiedot ovat saatavilla, jos niitä tarvitaan kontaktien jäljittämiseen.

Lähikontaktien välttäminen

- SARS-CoV-2-virus leviää pääasiassa hengitysteiden kautta pisaratartuntana ja lähikontaktissa tartunnan saaneisiin ihmisiin sekä epäsuorana kosketustartuntana kontaminoituneiden pintojen tai esineiden (fomiittien) kautta välittömässä ympäristössä. Suuret pisarat voivat kulkeutua hengitettäessä noin metrin, puhuttaessa noin 1,5 metriä ja yskittäessä kaksi metriä ⁽²⁾.
- Majoitus- tai ravitsemusliikkeen olisi varmistettava lähikontaktien välttäminen uusimpien ohjeiden mukaisesti yhteisissä tiloissa, joissa asiakkaat todennäköisesti kokoontuvat pitkäksi aikaa (esim. yli 15 minuuttia).
- Yhdessä matkustavia ja samassa huoneessa yöpyviä asiakkaita ei tarvitse pyytää pitämään fyysistä etäisyyttä välillään.
- Jos lähikontaktien välttämistä ei voida taata, olisi harkittava erityistoimenpiteitä pisaroiden leviämisen estämiseksi esimerkiksi vastaanotossa käyttämällä lasisia tai muovisia suojapaneeleita.
- Matkailupalveluyritysten, myös hotellien ja ravintoloiden, olisi vaaditun fyysisen etäisyyden takaamiseksi määritettävä kussakin paikassa ja kussakin tilassa sallittu asiakkaiden enimmäismäärä. Asiakkaiden enimmäismäärää ei tulisi ylittää.
- Viihdetapahtumia olisi lykättävä tai ne olisi peruttava ellei lähikontakteja voida välttää.
- Liikennevälineitä koskevia erityisjärjestelyjä olisi harkittava lähikontaktien välttämisen varmistamiseksi.

Infektioiden ehkäisy- ja hallintatoimenpiteet

Matkailualan yritykset tarjoavat yleensä tuotteita ja palveluja, joiden yhteydessä ihmiset kokoontuvat suljettuihin tiloihin (hotellit, ravintolat, kahvilat) tai avoimiin tiloihin (leirintäalueet, rannat, uima-allasalueet) pitkiksi ajoiksi, mikä lisää viruksen leviämismahdollisuuksia. Lähikontaktien välttämistä ja erityisiä infektioiden ehkäisy- ja hallintatoimenpiteitä (henkilökohtaiset suojatoimenpiteet sekä puhdistus- ja desinfiointikäytännöt) on harkittava ja ne toteutettava kaikissa ympäristöissä, joissa kokoontumisia on odotettavissa ⁽³⁾. Infektioiden ehkäisy- ja hallintatoimenpiteitä ovat seuraavat:

⁽²⁾ Bourouiba L. Turbulent Gas Clouds and Respiratory Pathogen Emissions: Potential Implications for Reducing Transmission of COVID-19. *Jama*. 26. maaliskuuta 2020.

⁽³⁾ European Centre for Disease Prevention and Control. Infection prevention and control in the household management of people with suspected or confirmed coronavirus disease (COVID-19) [internet]. 31. maaliskuuta 2020. [4. toukokuuta 2020]. Saatavilla osoitteessa: <https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/Home-care-of-COVID-19-patients-2020-03-31.pdf>.

— *Hengitysetiketti*

- Olisi huolellisesti noudatettava hengitysetikettiä: Yskittäessä ja aivastettaessa nenä ja suu olisi suojattava kertakäyttönäiliinalla. Saatavilla tulisi aina oltava runsaasti puhtaita kertakäyttönäiliinoja.
- Kertakäyttönäiliinat olisi hävitettävä välittömästi käytön jälkeen ja mieluiten laitettava kannelliseen roskakoriin, ja kädet olisi pestävä tai puhdistettava välittömästi käyttäen oikeaa pesutapaa.
- Jos kertakäyttönäiliinoja ei ole saatavilla, on suositeltavaa yskiä tai aivastaa kyynärtaipeeseen.

— *Käsihygienia*

- Käsihygienia on keskeinen keino hillitä covid-19-viruksen leviämistä.
- Olisi varmistettava helppo pääsy käsienvesutiloihin, joissa on saippuaa, kertakäyttöisiä paperipyyhkeitä tai kuivausautomaatit sekä alkoholipohjaista käsihuuhdetta (joka sisältää vähintään 70 prosenttia alkoholia).
- Jokaisen matkailukohteen eri alueilla (esim. sisäänkäynnin ja kassan yhteydessä sekä WC-tiloissa) olisi oltava opasteet (infografiikkaa), joissa korostetaan käsihygienian merkitystä ja selitetään, miten käsihygieniasta huolehditaan asianmukaisesti.
- Käsihygieniasta olisi huolehdittava usein.

— *Kasvosuojusten käyttö*

- Sitä, että henkilökunta ja asiakkaat käyttävät matkailulaitoksissa kasvosuojuksia tai itse tehtyjä kasvomaskeja, voidaan pitää suojakeinona. (Näin estetään pisaroiden leviäminen tartunnan saaneilta ihmisiltä, joilla on tai ei ole oireita.) ⁽⁴⁾
- Kasvosuojusten käyttöä olisi pidettävä ainoastaan täydentävänä toimenpiteenä, joka ei korvaa keskeisiä ennalta ehkäiseviä toimenpiteitä.
- Kasvosuojusten asianmukainen käyttö on tärkeää. Kasvosuojuksen olisi peitettävä kasvot kokonaan nenänselästä leukaan asti.
- Kasvosuojusten asianmukaisesta käytöstä olisi annettava tietoa, jossa korostetaan, että kädet on puhdistettava saippualla ja vedellä tai alkoholipohjaisella käsihuuhteella ennen kasvosuojuksen käyttöä ja sen poistamisen jälkeen.
- Lääketieteelliseen ja ei-lääketieteelliseen käyttöön tarkoitettuja kasvosuojuksia voidaan käyttää ihmisten välisessä normaalissa kanssakäymisessä, kunhan otetaan huomioon saatavuuskysymykset ja varmistetaan, että lääketieteelliseen käyttöön tarkoitetut suojukset varataan pääasiassa terveydenhuollon ammattilaisille.
- Suodattavia FFP-hengityssuojaimia ei suositella käytettäväksi yleisessä ihmisten välisessä kanssakäymisessä, koska ne on tarkoitettu ensisijaisesti terveydenhuollon käyttöön.

— *Tuuletus*

- Sisätilojen huono ilmanvaihto voi lisätä hengitystieinfektioiden leviämistä ⁽⁵⁾. Covid-19-viruksen uskotaan leviävän pääasiassa hengitysteiden kautta pisaratartuntana. Ilmassa pidempään säilyvien aerosolihiukkasten rooli covid-19-viruksen levittämisessä on edelleen epäselvä, ja siksi ilmanvaihdon merkitys covid-19-tartuntojen ehkäisemisessä ei ole vielä täysin selkeä. Useiden covid-19-tartuntojen on kuitenkin katsottu

⁽⁴⁾ European Centre for Disease Prevention and Control. Using face masks in the community. Reducing COVID-19 transmission from potentially asymptomatic or pre-symptomatic people through the use of face masks [internet]. 8. huhtikuuta 2020 [4. toukokuuta 2020]. Saatavilla osoitteesta: <https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/COVID-19-use-face-masks-community.pdf>.

⁽⁵⁾ Knibbs LD, Morawska L, Bell SC, Grzybowski P. Room ventilation and the risk of airborne infection transmission in 3 health care settings within a large teaching hospital. *Am J Infect Control*. Joulukuu 2011; 39(10):866-72.

liittyvän oleskeluun suljetuissa tiloissa ⁽⁶⁾. Lisäämällä ilmanvaihtuvuutta tunnissa ja varmistamalla, että tiloihin virtaa mahdollisimman suuri määrä ulkoilmaa, voidaan todennäköisesti vähentää riskiä viruksen leviämisestä aerosolien kautta, ja tämä voidaan toteuttaa luonnollisella tai koneellisella ilmanvaiholla majoitus- tai ravitsemusliikkeestä riippuen. ⁽⁷⁾

— Kun käytetään koneellisia ilmanvaihtojärjestelmiä, on olennaisen tärkeää huoltaa ilmanvaihtolaitteet valmistajien ohjeiden mukaisesti ja huolehtia erityisesti suodattimien puhdistuksesta ja vaihdosta.

— *Puhdistaminen ja desinfiointi*

— Asianmukainen puhdistaminen ja desinfiointi ovat tärkeitä covid-19-pandemian yhteydessä ⁽⁸⁾.

— Usein kosketellut pinnat on puhdistettava mahdollisimman usein (vähintään päivittäin ja mahdollisuuksien mukaan useammin). Esimerkkejä näistä pinnoista ovat ovenkahvat ja -vetimet, tuolit ja käsinojat, pöytäpinnat, valokatkaisijat, kaiteet, vesihanat ja hissien painikkeet.

— Viruksen säilyminen pinnoilla riippuu pintamateriaalista, ja aika on lyhin kuparipinnoilla. ⁽⁹⁾.

— Kun asiakas lähtee, huone on siivottava perusteellisesti käyttäen yleispuhdistusaineita ja huoneen ilmanvaihtoa on lisättävä vähintään tunnin ajan.

— Yleispuhdistusaineet riittävät rutiininomaiseen puhdistukseen.

— Siivousvälineet olisi puhdistettava huolellisesti siivouksen päätyttyä.

— Siivouksen jälkeen on huolehdittava käsihygieniasta.

— Jätehuollossa noudatetaan tavanomaisia käytäntöjä. Siivouksessa syntyneet jätteet olisi laitettava sekajätteeseen.

— Vuodevaatteet, pyyhkeet ja pöytäliinat pestään normaalisti.

⁽⁶⁾ European Centre for Disease Prevention and Control. Using face masks in the community. Reducing COVID-19 transmission from potentially asymptomatic or pre-symptomatic people through the use of face masks [internet]. 8. huhtikuuta 2020 [4. toukokuuta 2020]. Saatavilla osoitteessa: <https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/COVID-19-use-face-masks-community.pdf>. Knibbs LD, Morawska L, Bell SC, Grzybowski P. Room ventilation and the risk of airborne infection transmission in 3 health care settings within a large teaching hospital. Am J Infect Control. Joulukuu 2011; 39(10):866-72.

Lu J, Gu J, Li K, Xu C, Su W, Lai Z, et al. COVID-19 Outbreak Associated with Air Conditioning in Restaurant, Guangzhou, China, 2020. Emerg Infect Dis. 2. huhtikuuta 2020; 26 (7).

⁽⁷⁾ World Health Organization (WHO). Natural Ventilation for Infection Control in Health-Care Settings [internet]. 2009 [päivitetty 4. toukokuuta 2020]. Saatavilla osoitteessa: https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/44167/9789241547857_eng.pdf?sequence=1.

Federation of European Heating VaACA. How to operate and use building services in order to prevent the spread of the coronavirus disease (COVID-19) virus (SARS-CoV-2) in workplaces [Internet]. [päivitetty 17. maaliskuuta 2020; viittauspäivämäärä 4. toukokuuta 2020]. Saatavilla osoitteessa: https://www.rehva.eu/fileadmin/user_upload/REHVA_covid_guidance_document_2020-03-17_final.pdf

⁽⁸⁾ European Centre for Disease Prevention and Control (ECDC). Disinfection of environments in healthcare and nonhealthcare settings potentially contaminated with SARS-CoV-2. Stockholm: ECDC; 2020 [26. huhtikuuta 2020]. Saatavilla osoitteessa: <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/disinfection-environments-covid-19#no-link>

⁽⁹⁾ World Health Organization (WHO). Natural Ventilation for Infection Control in Health-Care Settings [internet]. 2009 [päivitetty 4. toukokuuta 2020]. Saatavilla osoitteessa: https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/44167/9789241547857_eng.pdf?sequence=1

Jos henkilöllä epäillään covid-19-tartuntaa: testaus, kontaktien jäljitys, eristys ja karanteeni

Jos asiakkaalla tai töissä olevalla työntekijällä epäillään covid-19-tartuntaa, majoitus- tai ravitsemusliikkeen olisi aktivoitava paikallinen toimintasuunnitelmansa ⁽¹⁰⁾.

Epäilyssä tapauksessa henkilöä olisi välittömästi ohjeistettava käyttämään kasvosuojusta ja noudattamaan hengitysetikettiä ja käsihygieniää. Henkilö, jolla epäillään tartuntaa, olisi eristettävä muista ja hänen ja muiden välissä olisi oltava vähintään 2 metriä. Hänelle olisi osoitettava oma huone ja mahdollisuuksien mukaan omat kylpyhuonetilat.

Epäilystä tapauksesta olisi EU:n tietosuojalainsäädäntöä noudattaen ilmoitettava paikallisille terveyspalveluille, jotka neuvovat testauksessa sekä tapauksen muussa hallinnoinnissa ja tarvittaessa siirtämisessä hoitopaikkaan (esim. sairaalaan) paikallisten hoitokäytäntöjen mukaisesti.

Jos epäilty tapaus katsotaan todennäköiseksi tai vahvistetuksi, asiasta ilmoitetaan paikallisille kansanterveysviranomaisille, jotka antavat ohjeita siitä, onko ryhdyttävä kontaktien jäljittämiseen. Kontaktien jäljitys aloitetaan yleensä välittömästi sen jälkeen, kun todennäköisestä tai vahvistetusta tapauksesta on ilmoitettu, ja se on yleensä paikallisten kansanterveysviranomaisten vastuulla. Matkailuyrityksiä pyydetään tekemään yhteistyötä ja toimittamaan tarvittavat tiedot muista asiakkaista tai työntekijöistä, jotka ovat saattaneet olla yhteydessä tautitapaukseen majoitus- tai ravitsemus liikkeessä kaksi päivää ennen oireiden ilmenemistä ja 14 päivää sen jälkeen.

Työntekijöiden, joilla ilmenee oireita, olisi eristäydyttävä kotiin ja hakeuduttava hoitoon.

Jos henkilö, jolla epäillään covid-19-tartuntaa tai jonka tartunta on vahvistettu, on oleskellut sisätiloissa, näitä tiloja olisi ensin tuuletettava hyvin vähintään tunnin ajan ja sen jälkeen ne olisi puhdistettava huolellisesti neutraalilla pesuaineella. Yleispuhdistuksen jälkeen pinnat on käsiteltävä desinfiointiaineella, joka tehoaa viruksia vastaan. Vaihtoehtoisesti desinfiointiin voidaan käyttää 0,05–0,1 prosentista natriumhypokloriittia tai etanolipohjaisia tuotteita (pitoisuus vähintään 70 %) sen jälkeen, kun on tehty siivous neutraalilla pesuaineella. Kaikki mahdollisesti kontaminoituneet tekstiilit (esim. pyyhkeet, vuodevaatteet, verhot ja pöytäliinat) olisi pestävä kuumassa vedessä (90 °C) tavanomaisella pyykinpesuaineella. Jos materiaali ei kestä riittävän kuumaa vettä, pesuun on lisättävä valkaisuainetta tai muita desinfioivaa pesuainetta.

Hotelleja koskevat erityissuosituks

Covid-19-viruksen leviämisen todennäköisyyden minimoimiseksi suositellaan seuraavia toimenpiteitä:

1. Hallinto

- a. Laaditaan varautumissuunnitelma infektioiden ehkäisy- ja hallintatoimenpiteistä covid-19-virusta varten yhteistyössä paikallisten kansanterveysviranomaisten kanssa.
- b. Seurataan huolellisesti kansanterveysviranomaisten suosituksia sen varmistamiseksi, että henkilöstö ja asiakkaat ovat tietoisia nykytilanteesta ja että heidän infektioriskinsä arvioidaan.
- c. Varmistetaan henkilöstön koulutus menettelyissä, jotka liittyvät kaikkiin infektioiden ehkäisyyn ja hallinnan olennaisiin näkökohtiin, mukaan lukien epäiltyjen covid-19-tapausten hallinta, desinfiointi ja puhdistus sekä kasvosuojusten asianmukainen käyttö.
- d. Vahvistetaan yhteisissä tiloissa koko ajan noudatettava asiakkaiden enimmäismäärä fyysisen välimatkan varmistamiseksi lähikontaktien välttämistä ja massatapahtumia koskevien ohjeiden mukaisesti. Varmistetaan, että asiakkaiden sallittu määrä vastaa kokoontumisia koskevia paikallisia kansanterveys suosituksia.
- e. Varmistetaan, että asiakkaille on tarjolla tietoa covid-19-viruksen oireista, sairaustapauksessa toteutettavista toimista ja paikallisista menettelyistä, käsihygieniasta ja kasvosuojusten asianmukaisesta käytöstä.

⁽¹⁰⁾ European Centre for Disease Prevention and Control (ECDC). Contact tracing: Public health management of persons, including healthcare workers, having had contact with COVID-19 cases in the European Union - second update Stockholm: ECDC; [27. huhtikuuta 2020]. Saatavilla osoitteessa: <https://www.ecdc.europa.eu/en/covid-19-contact-tracing-public-health-management>

- f. Käytetään opasteita (esim. ilmoitukset seinillä yleisissä tiloissa ja huoneissa), jotta asiakkaat saavat tietoa menettelyistä, joilla minimoidaan henkilöstön ja asiakkaiden väliset yhteydet.
 - g. Harkitaan suljetuissa tiloissa toteutettavien toimintojen peruuttamista, jos lähikontaktien välttämistä ei voida taata, erityisesti silloin, kun kyseinen toiminta voidaan toteuttaa ulkona.
2. *Vastaanotto- ja vahtimestaripalvelut*
- a. Varmistetaan alkoholipohjaisten käsihuuhteiden saatavuus.
 - b. Harkitaan ratkaisuja, joilla minimoidaan asiakkaiden ja henkilökunnan väliset yhteydet, kuten verkossa tai itsepalveluna tehtävä sisään- ja uloskirjautuminen. Jos sisäänkirjautumisessa käytetään kosketusnäyttöä tai näppäimistöä, on varmistettava, että laitteet puhdistetaan säännöllisesti tartuntariskin minimoimiseksi.
 - c. Varmistetaan lähikontaktien välttäminen vastaanottovirkailijan ja muun henkilöstön ja asiakkaiden välillä, mieluiten muovisen tai lasisen suojapaneelin avulla.
 - d. Varmistetaan asiakkaiden välinen lähikontaktien välttäminen esimerkiksi käyttämällä lattiamerkintöjä.
3. *Ravintolat, aamiais- ja ruokailutilat sekä baarit*
- a. Varmistetaan, että sisäänkäynnissä on saatavilla alkoholipohjaista käsihuuhdetta sekä näkyvillä opasteet, joissa muistutetaan käsihygieniasta.
 - b. Jos mahdollista, ruoka olisi tarjoiltava asiakkaille sen sijaan, että he hakevat sen itse noutopöydästä. Jos ruoan tarjoilu pöytään ei ole mahdollista, hygieniatoimenpiteitä olisi tehostettava ja asiakkaita olisi kehotettava käyttämään käsihuuhdetta, kun he saapuvat ravintolaan, hakevat ruokaa noutopöydästä ja ovat palanneet noutopöydästä.
 - c. Jos käytetään itsepalvelua noutopöydästä, on varmistettava, että fyysinen etäisyys säilyy.
 - d. Rajoitetaan ruokailutiloissa olevien asiakkaiden määrää lähikontaktien välttämisen varmistamiseksi.
 - e. Vältetään jonottamista tai, jos se ei ole mahdollista, varmistetaan lähikontaktien välttäminen jonossa esimerkiksi lattiamerkintöjen avulla.
 - f. Varmistetaan, että pöytien välissä on vähintään kaksi metriä.
 - g. Varmistetaan riittävä ilmanvaihto (sekä ilmanvaihtuvuus tunnissa että riittävä sisäänvirtaavan ulkoilman tuntikohtainen määrä) ravintoloiden ilmanvaihtoa koskevien ohjeiden mukaisesti.
 - h. Varmistetaan, että ilmastointilaitteiden suodattimet puhdistetaan säännöllisesti valmistajan ohjeiden mukaisesti.
 - i. Jos käytetään koneellista ilmanvaihtoa, kierrätysilman on oltava mahdollisimman vähäistä.
 - j. Varmistetaan usein kosketeltujen pintojen säännöllinen puhdistus yleispuhdistusaineella.
4. *Kuntoilutilat*
- a. Varmistetaan alkoholipohjaisten käsihuuhteiden saatavuus.
 - b. Varmistetaan, että laitteet ja erityisesti usein kosketellut pinnat (kuten kahvat) puhdistetaan sen jälkeen, kun asiakas on käyttänyt tiloja, ja että käytössä on asianmukaiset puhdistusvälineet.
 - c. Varmistetaan lähikontaktien välttäminen asiakkaiden välillä.
 - d. Rajoitetaan sisäänpääsyä lähikontaktien välttämisen takaamiseksi.
 - e. Pukuhuoneiden käyttöä olisi vältettävä, ja asiakkaita olisi kannustettava vaihtamaan vaatteet huoneissaan.
5. *Kylpylät ja sisäuintialtaat*
- a. Varmistetaan alkoholipohjaisen käsihuuhteen saatavuus ja käsienspesumahdollisuudet.
 - b. Koska fyysistä kosketusta ei voida välttää kylpylähoitojen aikana eikä hoitoa suorittavan henkilön ja asiakkaan välillä, on suositeltavaa, että hoidon suorittava henkilö ja asiakas käyttävät kasvosuojuksia.

- c. On suositeltavaa käyttää käsihuuhdetta tai pestä kädet ennen kutakin hoitoa ja sen jälkeen.
 - d. On varmistettava näiden tilojen säännöllinen huolto ja puhtaanapito.
6. *Ulkoilmat (uimahallit, rannat, leikkikentät)*
- a. Varmistetaan alkoholipohjaisen käsihuuhteen saatavuus ja käsienpesumahdollisuudet.
 - b. Varmistetaan kahden metrin fyysinen etäisyys pöytien ja rantatuolien sekä asiakkaiden välillä eri aktiviteettien aikana ja uima-altaissa.
 - c. Samassa huoneessa yöpyvät asiakkaat voivat käyttää samoja pöytiä ja rantatuoleja jne.
 - d. Varmistetaan näiden tilojen säännöllinen huolto ja puhtaanapito.
7. *Lapsille tarkoitetut alueet sisätiloissa (esim. lastenhoitopalvelut)*
- a. Koska ei voida välttää lähikontakteja eikä varmistaa fyysistä etäisyyttä, olisi harkittava, onko näiden tilojen pitäminen avoinna asianmukaista.
- Jos tilat pidetään auki:
- b. Lapsista huolehtivan henkilöstön osalta olisi harkittava kasvusojuusten käyttöä.
 - c. Varmistetaan alkoholipohjaisen käsihuuhteen saatavuus ja käsienpesumahdollisuudet.
 - d. Rajoitetaan alueilla oleskelevien lasten määrää tietyinä ajankohtana.
 - e. Varmistetaan usein kosketeltujen pintojen, leikkikalujen ja laitteiden säännöllinen puhdistus yleispuhdistusaineella.
8. *Konferenssi- ja kokoustilat*
- a. Konferenssien ja kokousten järjestäjien olisi noudatettava paikallisia ohjeita sallittujen osallistujien määrästä.
 - b. Varmistetaan alkoholipohjaisen käsihuuhteen saatavuus ja käsienpesumahdollisuudet.
 - c. Varmistetaan lähikontaktien välttäminen osallistujien välillä ECDC:n ohjeiden mukaisesti.
9. *WC-tilat*
- a. Varmistetaan, että käytettävissä on koko ajan saippuaa ja vettä sekä kertakäyttöisiä paperipyyhkeitä tai kuivausautomaatteja.
10. *Hissit*
- a. Lähikontaktien välttämisen varmistamiseksi on suositeltavaa välttää mahdollisuuksien mukaan sitä, että hissiä käyttävät samaan aikaan sellaiset henkilöt, jotka eivät majoitu samassa huoneessa. Hissien käytössä etusijalla olisi oltava fyysisesti rajoittuneet henkilöt sekä matkatavaroita kuljettavat henkilöt.
 - b. Kannustetaan käyttämään portaita, jos se on mahdollista ja käytännöllistä (esim. matalassa rakennuksessa).
 - c. Varmistetaan usein kosketeltujen pintojen (hissinpainikkeiden ja kaiteiden) säännöllinen puhdistus.
 - d. Varmistetaan hissin asianmukainen tuuletus valmistajan ohjeiden ja rakennusmääräysten mukaisesti.
11. *Haavoittuvassa asemassa olevat asiakkaat*
- a. Haavoittuvassa asemassa olevia asiakkaita olisi kehotettava olemaan osallistumatta toimintaan, jossa lähikontaktien välttämistä ei voida taata kaikkina aikoina, erityisesti silloin, kun tällainen toiminta tapahtuu suljetuissa tiloissa, ja heidän olisi noudatettava tarkasti lähikontaktien välttämistä ja käsihygieniää. Aterioiden tarjoamista huoneessa olisi harkittava vaihtoehtona parantaa haavoittuvassa asemassa olevien asiakkaiden suojelua.
12. *Paikan päällä järjestettävät tapahtumat*
- a. Harkitaan tapahtumien peruuttamista, jos niiden osallistujamäärä on suuri (esim. konsertit), ja seurataan aina tarkasti kansallisia ja paikallisia kansanterveys suosituksia sallitusta osallistujamäärästä.

Lisätietoja:

1. Infection prevention and control during health care when COVID-19 is suspected: interim guidance. Geneva: World Health Organization; 2020
[https://www.who.int/publications-detail/infection-prevention-and-control-during-health-care-when-novel-coronavirus-\(ncov\)-infection-is-suspected-20200125](https://www.who.int/publications-detail/infection-prevention-and-control-during-health-care-when-novel-coronavirus-(ncov)-infection-is-suspected-20200125).
 2. Water, sanitation, hygiene and waste management for COVID-19: Interim guidance. <https://www.who.int/publications-detail/water-sanitation-hygiene-and-waste-management-for-covid-19>.
 3. Global surveillance for COVID-19 caused by human infection with COVID-19 virus: interim guidance. Geneva: World Health Organization; 2020 <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/technical-guidance/surveillance-and-case-definitions>
 4. Considerations for quarantine of individuals in the context of containment for coronavirus disease (COVID-19): interim guidance. Geneva: World Health Organization; 2020 [https://www.who.int/publications-detail/considerations-for-quarantine-of-individuals-in-the-context-of-containment-for-coronavirus-disease-\(covid-19\)](https://www.who.int/publications-detail/considerations-for-quarantine-of-individuals-in-the-context-of-containment-for-coronavirus-disease-(covid-19)).
-

KOMISSIION TIEDONANTO

Ohjeet liikennepalvelujen ja -yhteyksien vaiheittaiseksi palauttamiseksi – COVID-19

(2020/C 169/02)

I. Johdanto

1. Koronaviruspandemialla (covid-19) on suuri vaikutus liikenteeseen ja liikenneyhteyksiin EU:ssa. Pandemian rajoittamiseksi toteutetut toimenpiteet ovat vähentäneet liikennealan toimintaa rajusti etenkin henkilöliikenteessä ⁽¹⁾. Rahtiliikenteessä vaikutukset eivät ole olleet niin voimakkaita – osittain siksi, että EU:ssa on toteutettu yhteistoimia rahdin pitämiseksi liikkeessä, mutta talouden toimeliaisuuden vähentyminen ja toimitusketjujen häiriöt ovat vähentäneet sitäkin.
2. Komissio on antanut ohjeita muuta kuin välttämätöntä matkustamista koskevista rajoituksista ⁽²⁾ ja esittänyt nimenomaan liikennettä koskevia toimenpiteitä, muun muassa rajavalvontatoimenpiteisiin ⁽³⁾, rahtiliikenteen ”vihreiden rajanylityskaistojen” toteuttamiseen ⁽⁴⁾, rahtilentotoiminnan helpottamiseen ⁽⁵⁾ sekä aluksilla oleviin merenkulkijoihin, matkustajiin ja muihin henkilöihin ⁽⁶⁾ liittyvää ohjeistusta. Komissio on antanut ohjeita myös parhaista tavoista suojella kuljetusalan työntekijöitä ja matkustajia ja pitää samalla rahtiliikenne toiminnassa.
3. Niin kauan kuin henkilöiden liikkumista rajoittavat toimenpiteet ovat voimassa ja on todennäköistä, että myös rahtiliikenne häiriintyy, kaikkien jäsenvaltioiden olisi edelleen sovellettava yhdenmukaisesti ja koordinoitusti näitä toimenpiteitä ja suosituksia, jotka liittyvät tavaroiden liikkumiseen, kriittisissä ammateissa työskentelevien työntekijöiden vapaaseen liikkuvuuteen ⁽⁷⁾ sekä matkustajien ja miehistöjen kauttakulkuun ja kotiuttamiseen. Jäsenvaltioiden olisi edelleen käytettävä komission koordinoimaa kansallisten liikennealan covid-19-yhteyspisteiden verkostoa.
4. Kun kansanterveydellinen tilanne alkaa parantua, on tärkeää, että liikennepalveluita ja -yhteyksiä aletaan vaiheittain palauttaa siinä määrin kuin epidemiologinen tilanne sallii, sillä nämä palvelut ja yhteydet ovat EU:n ja globaalin talouden keskeisiä moottoreita ja olennainen osa EU:n kansalaisten elämää.
5. Euroopan komissio ja Eurooppa-neuvoston puheenjohtaja esittivät 15. huhtikuuta 2020 yhteisen eurooppalaisen etenemissuunnitelman ⁽⁸⁾, jossa annetaan suosituksia siitä, miten covid-19-pandemian vuoksi käyttöön otetut rajoitukset olisi purettava. Etenemissuunnitelman mukaan komissio antaa yksityiskohtaisempia ohjeita siitä, miten liikennepalvelut, liikenneyhteydet ja vapaa liikkuvuus voidaan vähitellen palauttaa terveystilanteen sen salliessa ja myös kesälomamatkojen suunnittelua silmällä pitäen.

⁽¹⁾ Esimerkiksi lentoliikenne on vähentynyt noin 90 prosenttia viime vuodesta (lähde: Eurocontrol), rautateillä kaukoreittien henkilöliikenne on supistunut 85 prosenttia ja alueellinen henkilöliikenne (myös lähiliikenne) 80 prosenttia ja kansainvälinen matkustajaliikenne on lähes pysähtynyt (lähde: Euroopan rautatieyhteisö CER), ja risteily- ja henkilöalaivaliikenteessä vähennystä oli huhtikuun puolessavälissä yli 90 prosenttia edellisvuodesta (lähde: Euroopan meriturvallisuusvirasto EMSA).

⁽²⁾ COM(2020) 115 final, COM(2020) 148 final ja C(2020) 2050 final (EUVL C 102 I, 30.3.2020, s. 12).

⁽³⁾ C(2020) 1753 final (EUVL C 86 I, 16.3.2020, s. 1).

⁽⁴⁾ C(2020) 1897 final (EUVL C 96 I, 24.3.2020, s. 1).

⁽⁵⁾ C(2020) 2010 final (EUVL C 100 I, 27.3.2020, s. 1).

⁽⁶⁾ C(2020) 3100 final (EUVL C 119, 14.4.2020, s. 1).

⁽⁷⁾ C(2020) 2051 final (EUVL C 102 I, 30.3.2020, s. 12).

⁽⁸⁾ Yhteinen eurooppalainen etenemissuunnitelma covid-19-rajoitusten purkamiseksi (EUVL C 126, 17.4.2020, s. 1).

6. Kansalaisten – eli myös kuljetusalan työntekijöiden ja matkustajien – terveys on yhä ykkösprioriteetti. Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä haavoittuvassa asemassa oleviin väestöryhmiin, kuten iäkkäisiin ja niihin, joilla on taustasairauksia, täysin heidän yksityisyyttään kunnioittaen. Matkustus- ja toimintarajoituksia olisi sen vuoksi lievennettävä vaiheittain, jotta voidaan suojella terveyttä ja varmistaa, että liikennejärjestelmät ja -palvelut ja niihin liittyvät muut järjestelmät (esim. rajavalvonta ulkorajoilla) pystyvät jälleen mukautumaan suurempiin rahti- ja matkustajamääriin. Samalla olisi toteutettava jatkuvasti päivitettäviä tiedotuskampanjoita, joilla varmistetaan, että matkustavat ihmiset voivat suunnitella matkansa ja toimia täysin tietoisina tilanteesta ja näin ollen myös omasta vastuustaan noudattaa terveys suosituksia matkustaessaan.
7. Liikennepalvelujen ja -yhteyksien vaiheittainen palauttaminen on täysin riippuvainen suhtautumisesta matkustusrajoituksiin, epidemiologisista arvioinneista sekä niistä neuvoista, joita lääketieteen asiantuntijat antavat tarvittavista terveyteen liittyvistä suojelu- ja varotoimista. Nämä liikennepalvelujen ja -yhteyksien palauttamista koskevat EU:n ohjeet eivät näin ollen rajoita edellä mainittuja toimintalinjauksia. Ohjeet ovat täysin yhdenmukaisia näiden linjausten kanssa, ja ne toteutetaan yhteisen eurooppalaisen etenemissuunnitelman puitteissa.
8. Ohjeet tarjoavat yhteiset toimintapuitteet, joilla tuetaan liikennealan viranomaisia, sidosryhmiä, työmarkkinaosapuolia ja yrityksiä yhteyksien vaiheittaisen palauttamisen aikana. Ohjeissa esitetään yleisperiaatteita, joita sovelletaan kaikkiin liikennepalveluihin, ja erityisiä suosituksia, jotka on laadittu kunkin liikennemuodon ominaispiirteiden mukaisiksi, realistisiksi ja käytännöllisiksi. Tarkoituksena on antaa lisää ohjeita siitä, miten liikennepalvelut, liikenneyhteydet ja vapaa liikkuvuus voidaan palauttaa niin nopeasti kuin terveystilanne sen sallii ja samalla suojella kuljetusalan työntekijöiden ja matkustajien terveyttä. Ohjeita olisi sovellettava sekä jäsenvaltioiden sisäiseen että niiden väliseen liikenteeseen. Koska liikenne on luonteeltaan valtioiden rajat ylittävää, näitä ohjeita olisi riittävässä määrin sovellettava myös jäsenvaltioiden ja EU:n ulkopuolisten maiden välisiin liikennepalveluihin heti kun epidemiologinen tilanne sen sallii.
9. Covid-19-pandemia on vaikuttanut koko EU:hun mutta eri tavoin eri jäsenvaltioihin ja eri alueisiin. Jotta yhteydet voitaisiin palauttaa eri puolilla EU:ta kaikille asianosaisille turvallisella tavalla ja jotta kansalaiset jälleen luottaisivat liikennepalveluihin, jäsenvaltioiden sekä EU:n toimielinten ja virastojen on tehtävä tiivistä yhteistyötä. Olosuhteista ei saada täysin turvallisia niin matkustamisen kuin muunkaan toiminnan kannalta. Riskit olisi kuitenkin minimoitava niin pitkälle kuin mahdollista koko pandemian ajan. Siihen asti kun on kehitetty tehokas ja laajasti saatavilla oleva rokote, on mahdollista, että tulossa on tartuntojen tai tapausrypäiden toinen aalto. Sen vuoksi olisi laadittava asianmukaisia suunnitelmia toimenpiteiden ottamiseksi tarvittaessa uudelleen käyttöön.
10. Koska covid-19-pandemia on luonteeltaan maailmanlaajuinen ja liikennepalvelut kansainvälisiä, on luotava puitteet, joissa kansanterveydellisestä tilanteesta ja toteutetuista toimenpiteistä on yhteisesti hyväksytty käsitys maiden ja alueiden välillä – myös jäsenvaltioiden kesken sekä EU:n ja kolmansien maiden kesken. Tämä on välttämätöntä, jotta eurooppalaiset ja myös globaalit liikennejärjestelmät voidaan palauttaa vaiheittain, ripeästi ja turvallisesti. Sitä varten EU:n toimivaltaisten viranomaisten olisi tehtävä mahdollisimman laajasti yhteistyötä kolmansien maiden ja kansainvälisten alakohtaisten organisaatioiden (*) kanssa. Toimenpiteiden tavoitteista ja vaikutuksista olisi sen vuoksi tehtävä mahdollisimman yhteneväisiä, ja ne olisi katsottava toisiaan vastaaviksi.
11. Kuten yhteisessä eurooppalaisessa etenemissuunnitelmassa mainitaan, ohjeilla on merkitystä myös kesälomakauden ja siihen liittyvien matkajärjestelyjen suunnittelun kannalta. Matkailu on tärkeä EU:n talouden toimiala, joka on olennaisesti kytköksissä liikenteeseen ja matkustamiseen. Matkustajaliikenteen palvelut ovat alalle välttämättömiä ja alan toiminnan perusedellytys. Matkailun vaiheittainen palauttaminen edellyttää sen vuoksi ratkaisevalla tavalla sitä, että riittävät yhteydet palautetaan ripeästi.

(*) Esimerkiksi Kansainvälinen merenkulkujärjestö, Kansainvälinen työjärjestö, Kansainvälinen siviili-ilmailujärjestö ja liikenneyhteisön pysyvä sihteeristö.

II. Matkustajaliikenteen turvallista ja vaiheittaista palauttamista koskevat periaatteet

a) Yleiset periaatteet yhteyksien palauttamisessa

12. Kaikkien liikennemuotojen palvelut olisi käynnistettävä vähitellen uudelleen ensisijaisena toimenpiteenä, kunhan käyttöön on otettu oikeasuhteiset ja tehokkaat toimenpiteet kuljetusalan työntekijöiden ja matkustajien terveyden suojelemiseksi. Toimenpiteissä olisi noudatettava yhteisessä eurooppalaisessa etenemissuunnitelmassa esitettyjä yleisiä kriteereitä, periaatteita ja suosituksia etenkin epidemiologisen tilanteen sekä rajatarkastuksiin ja liikkumis- ja matkustusrajoituksiin sovellettavan politiikan osalta.
13. Sen vuoksi toimenpiteissä, jotka voisivat rajoittaa kuljetustoimia tai jotka ovat terveyteen liittyviä suojele- ja ennaltaehkäisytoimia, olisi niiden laajuuden ja keston osalta rajoitettava siihen, mikä on kansanterveyden suojelemiseksi tarpeen. Kaikkien toimenpiteiden olisi oltava paitsi oikeasuhteisia myös asianmukaisesti perusteltuja, läpinäkyviä, merkityksellisiä ja liikennemuotokohtaisia, syrjimättömiä ja sellaisia, että sisämarkkinoiden tasapuoliset toimintaedellytykset säilyvät. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että näissä toimenpiteissä noudatetaan valtioneuvoston päätöksiä ja EU:n oikeutta kaikilta muiltakin osin.
14. Toimenpiteitä olisi seurattava jatkuvasti, jotta niitä voidaan tarvittaessa arvioida uudelleen ja muokata kaikki asiaankuuluvat asiantuntijatiedot ja näkökohdat huomioon ottaen niin, että ne pysyvät oikeassa suhteessa kulloisiinkin kansanterveyteen liittyviin tarpeisiin. Kun käytettäväksi tulee uusia ja tehokkaampia ratkaisuja, olisi niitä pidettävä ensisijaisina, jotta vähemmän tehokkaista tai raskaammista toimenpiteistä voidaan luopua. On noudatettava kustannusvaikuttavuusperiaatetta. Tämä tarkoittaa sitä, että jos käytettävissä on useita vaihtoehtoja, joilla saavutetaan vastaavat vaikutukset kuljetusalan työntekijöiden ja matkustajien terveyden varmistamisessa, olisi valittava kustannuksiltaan huokein vaihtoehto.
15. Sisämarkkinoiden täysimittaisen toiminnan, liikennepalvelujen rajatylittävän tarjonnan, terveystoimenpiteiden täyden tehon ja kansalaisten luottamuksen turvaamiseksi ja palauttamiseksi jäsenvaltioiden olisi toteutettava toimet koordinoitusti ja yhteistyötä tehden. Jäsenvaltioiden olisi covid-19-tautiin liittyvien matkustusrajoitusten purkamisesta päättäessään noudatettava komission 13. toukokuuta 2020 antamia sisärajoja koskevia ohjeita ⁽¹⁰⁾. Päätöksistä olisi ilmoitettava komissiolle ja muille jäsenvaltioille. Komissio on valmis koordinoimaan rajoitusten purkamista ja liikennepalvelujen palauttamista kansallisten yhteyspisteiden verkoston kautta.
16. Lisäksi tarvitaan koordinoitu lähestymistapa, joka ulottuu EU:n naapurimaihin ja laajemmallekin. Koordinointikanavia on jo laajennettu esimerkiksi Länsi-Balkanilla siten, että niissä ovat mukana ne kansalliset viranomaiset, jotka ovat läheisissä tekemisissä EU:n liikennealan kansallisten yhteyspisteiden verkoston kanssa. Yhteisenä tavoitteena on varmistaa liikennepalvelujen ja -yhteyksien tarjoaminen.
17. Toimenpiteiden olisi edellä mainittujen periaatteiden mukaisesti oltava oikeasuhteisia ja liikennemuotokohtaisia. Sen vuoksi olisikin etsittävä turvallisia liikkuvuusratkaisuja eikä niinkään yleisiä kieltoja, jotka lamauttavat liikennepalvelut EU:ssa. Esimerkkeinä voitaisiin mainita tehostettu säännöllinen siivous, desinfiointi ja riittävä ilmanvaihto liikennekeskuksissa ja kulkuneuvoissa ⁽¹¹⁾ sen sijaan, että asianomaiset liikennepalvelut kiellettäisiin kokonaan. Tällaisella lähestymistavalla voitaisiin kohdentaa toimet riskien lähteisiin ja sallia vaiheittainen paluu tavanomaiseen taloudelliseen ja päivittäiseen toimintaan. Tässä suhteessa on ratkaisevan tärkeää, että terveys- ja liikenneviranomaiset ja keskeiset sidosryhmät tekevät tiivistä yhteistyötä.

⁽¹⁰⁾ Komission tiedonanto – Vaiheittaiset ja koordinoitut toimet vapaan liikkuvuuden palauttamiseksi ja sisärajarakastusten poistamiseksi – Covid-19 (13.5.2020).

⁽¹¹⁾ Tässä tiedonannossa tarkoitetaan ”kulkuneuvolla” asiayhteyden mukaan kaikenlaisia kulkuneuvoja, mukaan luettuina henkilöautot, kuorma-autot, linja-autot, junat, lentokoneet, laivat, veneet, lautat jne.

18. Rahtikuljetukset olisi pidettävä turvattuina, jotta toimitusketjut pysyvät toiminnassa. Yhteisen eurooppalaisen etenemissuunnitelman mukaan "siirtymävaiheessa olisi vahvistettava pyrkimyksiä pitää yllä esteetöntä tavaravirtaa ja turvata toimitusketjut". Kun lähtökohtana on nyt, että rajan ylittäminen vihreää kaistaa pitkin saa kestää enintään 15 minuuttia, tarkastuksia olisi vaihteittain lievennettävä koordinoitusti. Tässä olisi käytettävä olemassa olevia koordinoitukantavia, kuten kansallisia liikennealan covid-19-yhteyspisteitä ja poliittisen kriisitoiminnan integroituja järjestelyjä (IPCR), siten että sisärajojen ylittäminen voidaan lopulta sallia samaan tapaan kuin ennen covid-19-rajoituksia kaikkien rahtiliikenteen kulkuneuvojen ja kaikkien tavaroiden osalta. Kun liikennemäärät jälleen kasvavat, on kiinnitettävä erityistä huomiota satamien ja konttiterminalien kaltaisten multimodaalisten solmukohtien rooliin vihreiden rajanylityskaistojen tukemisessa. Toimitusketjujen toiminnan takaamiseksi olisi pyrittävä käyttämään parhaalla tavalla kaikkia liikennemuotoja, mukaan luettuina sisävesien ja rautateiden tavaraliikenne. On varmistettava, että olennaiset kuljetusalan työntekijät pääsevät liikkumaan vapaasti ja esteettömästi, ja sitä varten on harkittava pikakaistojen käyttöä liikenteen solmukohdissa. Vaiheittaisessa siirtymävaiheessa olisi kansanterveysviranomaisten suosituksia noudattaen vähennettävä terveystarkastuksia asteittain, luovuttava järjestelmällisistä karanteenivaatimuksista (joita siis sovelletaan riippumatta oireista tai testituloksista), lopetettava saattueajot, otettava jälleen käyttöön ajokieltoja, jos liikenteen sujuvuus sen sallii, sekä toukokuun 2020 lopussa yhdenmukaistettava ja rajoitettava ehdottomaan minimiin poikkeukset ajo- ja lepoaikasäännöistä. Näin voitaisiin asteittain jälleen soveltaa yhdenmukaisia ja helposti valvottavia EU:n sääntöjä.
19. Yksityiseen henkilöliikenteeseen (esim. henkilöautot, moottoripyörät ja polkupyörät) kohdistuvat rajoitukset olisi purettava heti, kun kansanterveydellinen tilanne sen sallii. Kun rajoituksia höllätään, ihmiset pääsevät nopeasti jälleen liikkumaan etenkin paikallisesti ja alueellisesti (kun esim. sallitaan ihmisten matkustaa kauemmaksi ja nopeammin paikallisesti tai jäsenvaltion alueella). Henkilöliikenteen rajoituksia purettaessa olisi edelleen noudatettava kunkin jäsenvaltion vaatimia tai suosittelemia laajempia lähikontaktien välttämiseen ja ennaltaehkäisyyn tähtääviä toimenpiteitä.
20. Samaan aikaan olisi lisättävä turvallisen joukkoliikenteen saatavuutta rajoitusten vaiheittaisen purkamisen mukaisesti, jotta liikkumiseen olisi tarjolla vaihtoehtoja kaikille kansalaisille. Toimenpiteet ja niistä viestiminen olisi toteutettava tavalla, joka auttaa palauttamaan matkustajien luottamuksen siihen, että joukkoliikenteen käyttö on turvallista.
21. Olisi varmistettava, että liikenteenharjoittajiin ja palveluntarjoajiin, jotka tarjoavat samanlaisia palveluja samalla reitillä, sovelletaan samanlaisia toimenpiteitä. Tavoitteena pitäisi olla, että matkustajille tarjotaan saman tasoinen turva, selkeys ja ennustettavuus siten, että vältetään syrjintä ja säilytetään yhtäläiset toimintaolosuhteet.
22. Jotta voidaan varmistaa, että lähtö- ja saapumisaikoina toteutettavat toimenpiteet ovat kaikissa liikennemuodoissa keskenään vastaavia, ja välttää näin se, että matkustamisesta tulee kohtuuttoman työlästä tai jopa mahdotonta, on varmistettava, että vastaavat toimenpiteet, jotka perustuvat yhteisiin periaatteisiin ja joilla kaikilla lievennetään terveysriskejä asianmukaisella tavalla, ovat yhteisesti hyväksyttyjä sekä lähtö- että saapumisaikoina. Tähän saadaan apua koordinoinnista jäsenvaltioiden kesken ja EU:n ulkopuolisten maiden kanssa.
23. Matkasuunnitelmien tekemisen tueksi liikenteenharjoittajat ja palveluntarjoajat voisivat asettaa saataville tietoja keskimääräisistä matkustajamääristä tietyillä reiteillä tai tiettyinä ajankohtina. Erityisen tärkeää tämä olisi ilman paikkavarausta liikennöitävien vuorojen ja paikallisjoukkoliikenteen tapauksessa. Tiedot voitaisiin asettaa saataville verkossa tai erityisten mobiilisovellusten kautta.
24. Monet jäsenvaltiot, alueet ja kaupungit ovat jo nyt miettimässä kaupunkiliikenteen uudistamista: niissä laajennetaan jalkakäytäviä ja pyöriteitä, mukautetaan aikatauluja ja kehitetään innovatiivista teknologiaa matkustajavirtojen hallintaan ja ruuhkautumisen estämiseen. Komissio suosittelee ja tukee uusien kaupunkiliikenteen ratkaisujen ja toimenpiteiden kehittämistä ja toteuttamista, jotta voidaan helpottaa turvallista aktiivista liikkuvuutta, joukkoliikenteen käyttöä ja ajoneuvojen yhteiskäyttöä sekä rakentaa luottamusta kansalaisten keskuudessa.
25. Tarvittaessa liikenteenharjoittajien ja palveluntarjoajien oikeudet ja velvollisuudet olisi vahvistettava selkeillä säännöillä, joissa täsmennetään esimerkiksi se, onko liikenteenharjoittajien vastuulla huolehtia lähikontaktien välttämisestä tai evätä matkustajan pääsy liikennekeskukseen tai kulkuneuvon ilman kasvusuojusta tai matkustajien enimmäismäärän täyttyä. Lisäksi olisi täsmennettävä selvästi oikeusperusta, jonka nojalla ne voivat ottaa tällaisia toimenpiteitä käyttöön.

b) *Kuljetusalan työntekijöiden suojeleminen*

26. Kuljetusalan työntekijöillä on kaikissa liikennemuodoissa ollut ratkaisevan tärkeä rooli rahdin kuljettamisessa, toimitusketjujen toiminnan tukemisessa, EU-kansalaisten kotiuttamisessa ja olennaisten työntekijöiden kuljettamisessa työpaikoilleen. He ovat tehneet työnsä siitä huolimatta, että heidän oma terveytensä ja hyvinvointinsa on ollut uhattuna. Liikennekeskusten, palveluntarjoajien ja liikenteenharjoittajien olisi työmarkkinaosapuolia kuullen noudatettava toiminnan jatkuvuuden takaavia periaatteita, jotta ne voivat huolehtia toiminnan turvallisuudesta. Tämä edellyttää myös sitä, että kuljetusalan työntekijöitä kuullaan asianmukaisesti ja että heille annetaan asianmukaiset varusteet, koulutus ja ohjeet siitä, miten heidän on suoritettava tehtävänsä niin, että riskit heidän ja heidän perheenjäsentensä, työtovereidensa ja matkustajien terveydelle saadaan minimoitua. Olisi esimerkiksi annettava tiedot henkilönsuojaimien oikeasta käytöstä, hygieniasta, tarpeettomien keskinäisten kontaktien välttämisestä sekä mahdollisuuksien mukaan siitä, miten mahdollinen tartunta voidaan havaita.
27. Jos kuljetusalan työntekijät joutuvat työnsä vuoksi olemaan tiiviisti tekemisissä muiden kanssa (esim. lentohenkilöstö, lentoasemien ja satamien turvallisuus- ja turvatarkastushenkilöstö, lipuntarkastajat, linja- ja pakettiautojen kuljettajat, matkustaja-alusten miehistö, luotsit, matkustajia – myös vammaisia ja liikuntarajoitteisia – avustava henkilöstö), työnantajan olisi järjestettävä heille riittävät henkilönsuojaimet jäljempänä tarkemmin esitetyn mukaisesti. Olisi huolehdittava siitä, että suojaimet vaihdetaan tarpeen mukaan säännöllisesti ja hävitetään turvallisesti. Euroopan työterveys- ja työturvallisuusvirasto on antanut covid-19-pandemian jälkeisestä paluusta työpaikoille yleisiä ohjeita, joissa on hyödyllistä tietoa eri aloista, myös liikennealasta ⁽¹²⁾.

c) *Matkustajien suojeleminen*

28. Kaikissa matkustajien joukkoliikennemuodoissa olisi toteutettava kohtuulliset toimenpiteet, joilla rajoitetaan kontakteja kuljetusalan työntekijöiden ja matkustajien välillä sekä matkustajien kesken. Aina kun mahdollista, toimenpiteitä matkustajien lähikontaktien välttämiseksi olisi sovellettava niin kauan kuin yleinen terveystilanne vaatii. Tartuntariskiä olisi pienennettävä muillakin toimenpiteillä, kuten seuraavilla:
- a. Kuljetusalan työntekijät käyttävät henkilönsuojaimia (kasvosuojauksia, käsineitä jne.).
 - b. Vähennetään matkustajamääriä joukkoliikennevälineissä ja odotustiloissa (rajoitetun toiminnan toteuttamiskelpoiseen harjoittamiseen voitaisiin antaa asianmukaista tukea esimerkiksi EU:n sääntöjen ⁽¹³⁾ mukaisilla tilapäisillä julkisen palvelun velvoitteilla).
 - c. Jatketaan suojakaiteiden käyttöä liikennekeskuksissa ja kulkuneuvoissa tai lisätään niitä (esim. kuljettajien suojaamiseksi, lippuluukuilla tai tarkastuspisteissä).
 - d. Erotetaan eri matkustajat toisistaan erityisillä jonoilla tai muilla tavoilla liikennekeskuksissa (satamissa, lentoasemilla, rautatieasemilla, linja-autopysäkeillä, lauttasatamissa, kaupunkien joukkoliikennekeskuksissa jne.).
 - e. Liikennekeskusten olisi poistettava ruuhkautumista aiheuttavat kalusteet (esim. penkit ja pöydät) tai ainakin järjestettävä ne niin, että turvavälit ovat riittävät.
 - f. Asetetaan näkyvästi esille selkeät tiedot suositellusta käyttäytymisestä (esim. käsien tiheä peseminen tai desinfiointi, riittävien turvavälien säilyttäminen) ja kyseisessä liikennekeskuksessa tai liikennevälineessä käytössä olevista toimenpiteistä.

⁽¹²⁾ "COVID-19: guidance for the workplace" ja "COVID-19: Back to the workplace - Adapting workplaces and protecting workers", https://oshwiki.eu/wiki/COVID-19:_guidance_for_the_workplace#See.

⁽¹³⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EY) N:o 1370/2007, annettu 23 päivänä lokakuuta 2007, rautateiden ja maanteiden julkisista henkilöliikennepalveluista sekä neuvoston asetusten (ETY) N:o 1191/69 ja (ETY) N:o 1107/70 kumoamisesta (EUVL L 315, 3.12.2007, s. 1), Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EY) N:o 1008/2008, annettu 24 päivänä syyskuuta 2008, lentoliikenteen harjoittamisen yhteisistä säännöistä yhteisössä (EUVL L 293, 31.10.2008, s. 3), neuvoston asetukset (ETY) N:o 3577/92, annettu 7 päivänä joulukuuta 1992, palvelujen tarjoamisen vapauden periaatteen soveltamisesta meriliikenteeseen jäsenvaltioissa (meriliikenteen kabotaasi) (EYVL L 364, 12.12.1992, s. 7).

- g. Toteutetaan asianmukaiset toimenpiteet kulkuneuvon nousemisen yhteydessä ja turvatarkastuksissa (esim. ohjataan matkustajat linja-autoon ja sieltä pois muiden ovien kuin etuoven kautta, avataan ovet automaattisesti, desinfioidaan pöydät) ja autetaan kontaktien välttämistä muilla toimenpiteillä (esim. sallitaan lyhyillä lauttamatkoilla oleskelu autossa tai kuorma-autossa, jos yleinen turvallisuus voidaan varmistaa riittävällä tavalla):
- h. Etusijalle olisi asetettava vammaiset ja liikuntarajoitteiset sekä ikääntyneet matkustajat. Kuljetusalan työntekijöille, jotka matkustajien oikeuksia koskevien EU-sääntöjen mukaisesti avustavat vammaisia tai liikuntarajoitteisia tai ikääntyneitä henkilöitä, olisi annettava tarvittavat henkilönsuojaimet.
29. Matkustajien olisi käytettävä kasvosuojusta joukkoliikenteen liikennekeskuksissa ja kulkuneuvoissa etenkin silloin, kun turvavälejä ei pystytä noudattamaan koko ajan ⁽¹⁴⁾. Matkustajia varten olisi asetettava näkyvälle paikalle selkeät tiedot turvallisesta käyttäytymisestä (turvavälit, käsien puhdistaminen jne.). Näissä tiloissa mahdollisesti tapahtuvien tartuntojen hallinnasta olisi laadittava menettelyt, joista olisi selkeästi tiedotettava kuljetusalan työntekijöille ja joihin matkustajat voivat vaivatta perehtyä.
30. Jos lähikontaktien välttäminen on tavallista vaikeampi varmistaa, olisi otettava käyttöön lisää turvatoimia ja toimenpiteitä, joilla päästään vastaavan tasoiseen suojeluun. Jos matkakohteeseen matkustamiseen on käytettävissä erilaisia vaihtoehtoja, olisi etusijalle asetettava vaihtoehdot, joissa lähikontaktien välttäminen voidaan varmistaa riittävällä tavalla kansanterveysviranomaisten suositusten mukaisesti.
31. Tartuntariskin vähentäminen liikennekeskuksissa ja kulkuneuvoissa kaikissa liikennemuodoissa olisi asetettava ensisijaiseksi tavoitteeksi. Liikennekeskusten ja kulkuneuvojen tehostettu ja säännöllinen siivous ja desinfiointi olisi otettava käyttöön kaikissa liikennemuodoissa. Liikennekeskuksissa ja kulkuneuvoissa olisi oltava saatavilla puhdistus-/desinfointiainetta.
32. Liikennekeskuksissa olisi oltava käytössä järjestelyt ja menettelyt, joilla henkilöt, joilla epäillään olevan covid-19-tartunta, voidaan välittömästi eristää, kunnes voidaan ryhtyä asianmukaisiin lisätoimiin. Sitä varten olisi järjestettävä käyttöön erityiset turva-alueet ja erityistä koulutettua henkilökuntaa, jolla on asianmukaiset henkilönsuojaimet. Jo käytössä olevia terveydenhuoltojärjestelyjä ja lääkintähenkilökuntaa olisi lisättävä (esim. lentoasemilla, satamissa tai laivoissa), jotta tehtävistä voidaan suoriutua, kun liikennemäärät rajoitusten poistamisen jälkeen kasvavat.
33. Olisi suosittava sähköistä lipunmyyntiä ja paikkojen ennakkovaraamista, jotta voidaan välttää matkustajaryhmien kokoontuminen tietyille alueille (lippuautomaateille ja myyntipisteisiin) ja valvoa paremmin matkustajamäärien pysymistä sallituissa rajoissa. Samalla on huolehdittava siitä, että lipun voivat ostaa myös ne, joilla ei ole käytettävissään sähköisiä välineitä tai jotka eivät pysty sellaisia käyttämään. Mahdollisuuksien mukaan olisi suosittava kontaktittomia järjestelyjä.
34. Kulkuneuvoissa voidaan rajoittaa muiden tuotteiden myyntiä. Tämä koskee myös elintarvikkeita ja juomia. Tartuntariskin pienentämiseksi olisi verovapaiden myymälöiden kaltaisten, liikennekeskuksen osana toimivien matkustajille suunnattujen vähittäismyyntipisteiden toiminnanharjoittajien toteutettava asianmukaisia toimenpiteitä, jollaisia ovat esimerkiksi seuraavat: i) matkustajavirtojen hallinta lähikontaktien välttämiseksi (esim. lattiaan tehtävät merkinnät, myyntitilan optimaalinen järjestely tai tarvittaessa asiakasmäärien rajoittaminen, ii) tilojen, laitteiden ja myytävien tuotteiden säännöllinen puhdistaminen ja desinfiointi, iii) kassoille sijoitettavat kaiteet asiakkaiden ja henkilökunnan välille, iv) riittävä määrä käsihuuhdepisteitä eri puolilla myymälää ja niiden käytön vaatiminen etenkin sisään- ja uloskäynneissä, v) asiakkaille annettavat selkeästi näkyvät ohjeet asianmukaisesta ja turvallisesta käyttäytymisestä ja vi) sen varmistaminen, että henkilökunnalla on asianmukainen koulutus ja varustus asiakaspalveluun ja tuotteiden käsittelyyn niiden ohjeiden mukaisesti, jotka terveysviranomaiset on antanut turvallisesta käyttäytymisestä covid-19-pandemian aikana.

⁽¹⁴⁾ "Kasvosuojus" on yleinen termi, joka kattaa sekä lääketieteelliset että muut kasvosuojukset. ECDC toteaa, että "erilaisista tekstiilimateriaaleista tehtyjen ei-lääketieteelliseen käyttöön tarkoitettujen kasvosuojien käyttöä voitaisiin harkita erityisesti, jos lääketieteelliseen käyttöön tarkoitetut kasvosuojat suunnataan toimitusongelmien vuoksi ensisijaisesti terveydenhuollon työntekijöille" (<https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/COVID-19-use-face-masks-community.pdf>). Kansalliset terveys-/turvallisuusviranomaiset tämentävät asiaa keskusteltuaan eri liikennemuotojen sidosryhmien kanssa käyttäen perustana maan epidemiologista riskiä, suojusten saatavuutta ja muita seikkoja. Tietty kuljetusalan työntekijät ja matkustajat voivat altistua eritasoisille riskeille.

35. Tartuntariskin pienentämiseen tähtäävien muiden toimenpiteiden lisäksi matkustajat voisivat vapaaehtoisesti käyttää lähikontaktien jäljittämiseen ja niistä varoittamiseen tarkoitettuja esimerkiksi mobiilisovelluspohjaisia järjestelyjä, joiden avulla voitaisiin havaita ja katkaista tartuntaketjut ja pienentää tartuntojen leviämistä niin kauan kuin tartuntariski on olemassa. Liikennepalvelujen käyttäminen ei saisi edellyttää kontaktien jäljityssovellusten käyttöä. Koska liikenne on luonteeltaan valtioiden rajat ylittävää, on tärkeää varmistaa, että tällaiset toimenpiteet ovat yhteentoimivia ja yhteisesti hyväksyttyjä. Jos kontaktien jäljitystoimenpiteitä otetaan käyttöön, niiden käyttö olisi rajattava tiukasti pelkäämään covid-19-pandemian torjuntaan. Niiden laatimisessa olisi noudatettava sähköisten terveyspalvelujen verkoston laatimaa EU:n yhteistä välineistöä, joka liittyy mobiilisovelluksiin, joilla tuetaan kontaktien jäljittämistä EU:n toimissa covid-19-pandemian torjumiseksi ⁽¹⁵⁾, sovelluksia koskevia komission ohjeita ⁽¹⁶⁾ ja Euroopan tietosuojaneuvoston ohjeita ⁽¹⁷⁾, joilla varmistetaan mahdollisimman hyvä tietosuoja.
36. Liikenteenharjoittajilla ja toiminnanharjoittajilla olisi oltava käytössä erityiset menettelyt siltä varalta, että matkustaja sairastuu tai hänellä on covid-19-oireita hänen matkustaessaan tai ollessaan liikennekeskuksessa taikka heti matkan tai liikennekeskuksesta poistumisen jälkeen. Tällaisissa menettelyissä olisi selvästi yksilöitävä sellaisille matkustajille, joilla on oireita, osoitettavat turva-alueet, määriteltävä toimenpiteet, joilla minimoidaan muiden matkustajien ja kuljetusalan työntekijöiden altistuminen tällaisille matkustajille, selostettava, miten kerätään ja analysoidaan kaikki merkitykselliset tiedot kontakteista muiden matkustajien ja kuljetusalan työntekijöiden kanssa jne. Kun matkustajalla on varaus, olisi voitava yksilöidä matkustajan lähellä olleet muut matkustajat ja varoittaa heitä asiasta.

d) *Tulevat toimet*

37. Jotta liikennepalvelut ja -yhteydet saadaan palautettua tavanomaiselle tasolle, on ennen rokotteen saamista käyttöön yhdisteltävä joustavalla tavalla sopivien henkilönsuojainten käytön lisäämistä, asianmukaista ja turvallista ilmanvaihtoa, jossa mahdollisuuksien mukaan käytetään ulkoilmaa ja vältetään pelkkää sisäilman kierrätystä, sekä vapaaehtoisten kontaktien jäljitysjärjestelyjen ja dekontaminaatiovalmiuksien lisäämistä.
38. Keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä olisi suositeltavaa, että kaikkia covid-19-pandemian aikana käyttöön otettuja poikkeustoimia seurataan ja arvioidaan jatkuvasti ja niiden tarpeellisuutta harkitaan hyvissä ajoin uudelleen, jos epidemiologinen tilanne ei vaadi niiden jatkamista tai jos niistä on ollut liikennejärjestelmien parantamisen ja sujuvuuden kannalta hyötyä.
39. Käytössä olevien rajoittamistoimenpiteiden soveltamisen ja lieventämisen sekä liikennepalvelujen ja -yhteyksien vähittäisen palauttamisen ei pitäisi edes tilapäisesti heikentää EU:n tiukkojen turvallisuusnormien soveltamista liikenteessä eikä myöskään kuljetusalan työntekijöiden terveyttä ja turvallisuutta. Covid-19-epidemian vuoksi ratkaistavien kysymysten jatkoksi ei pidä enää lisätä liikenteen turvallisuuteen liittyviä ongelmia.

III. Käytännön ohjeita eri toimenpiteistä, joilla varmistetaan matkustajien turvallisuus covid-19-pandemian aikana kaikissa liikennemuodoissa

a) *Laaja-alaiset suositukset*

40. Edellä esitetyt periaatteet on tarkoitettu ohjaamaan matkustajaliikenteen yleistä vaiheittaista uudelleenkäynnistämistä ja lisäämistä koko EU:ssa ja kaikissa liikennemuodoissa, kun covid-19-rajoitukset puretaan ja kriisistä aikanaan toivutaan. Näillä yhteisillä periaatteilla pitäisi saada aikaan keskinäinen hyväksyntä toimenpiteille, joita toteutetaan EU:ssa ja myös suhteessa EU:n ulkopuolisiin maihin, jotta liikennepalveluja voidaan jatkaa tehokkaasti. Kuten edellisessä jaksossa mainittiin, joitakin periaatteita ja toimenpiteitä olisi sovellettava liikennekeskuksiin ja kulkuneuvoihin kaikissa liikennemuodoissa siten, että niitä mukautetaan liikennemuoto-kohtaisten olosuhteiden, tarpeiden ja toteuttamismahdollisuuksien mukaan.
41. Tällaisia laaja-alaisia toimenpiteitä ovat etenkin seuraavat:
- a. Matkustajamääriä voidaan ainakin rajoitusten lieventämisen alkuvaiheessa joutua pienentämään tiettyjen liikennemuotojen kulkuneuvoissa, jotta voidaan varmistaa, että mahdollisia turvaväli vaatimuksia noudatetaan asianmukaisesti.

⁽¹⁵⁾ https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/ehealth/docs/covid-19_apps_en.pdf.

⁽¹⁶⁾ Komission tiedonanto – Covid-19-pandemian torjuntaa tukevien sovellusten tietosuojaa koskevat ohjeet (EUVL C 124 I, 17.4.2020, s. 1).

⁽¹⁷⁾ https://edpb.europa.eu/our-work-tools/our-documents/guidelines/guidelines-042020-use-location-data-and-contact-tracing_en

- b. Riskien lieventämiseen voidaan harkita myös kontaktien jäljityssovellusten vapaaehtoista käyttöä.
 - c. Kuljetusalan työntekijöiden käyttöön olisi järjestettävä henkilönsuojaimet, ja heidät olisi mahdollisuuksien mukaan erotettava matkustajista kaitein.
 - d. Liikennekeskukset ja kulkuneuvot olisi puhdistettava ja desinfioitava usein, ja jätteiden keruuta olisi tihennettävä.
 - e. Tiloihin olisi asennettava järjestelmällisesti käsihuuhdelaitteita, ja niiden käyttöä olisi edellytettävä aina kun se on toteutettavissa.
 - f. Ilmanvaihtoa ja ilman suodattamista olisi tehostettava ja suosittava mahdollisuuksien mukaan luonnonilman käyttöä.
 - g. Matkustajien olisi käytettävä kasvosuojuksia etenkin silloin, kun turvavälejä ei pystytä noudattamaan koko ajan.
 - h. Matkaliput ja tiedot olisi annettava sähköisesti ja automaattisesti. Olisi voimakkaasti suosittava lippujen sähköistä ennakkomyyntiä sekä ennakolta tehtäviä lähtöselvitys-, varaus- ja rekisteröintimenettelyjä.
 - i. Matkatavaroiden lähtöselvitys, lastaaminen ja purkaminen olisi järjestettävä niin, että vältetään matkustajien kerääntyminen joukoiksi.
 - j. Henkilökunnan ja matkustajien kontaktien vähentämiseksi olisi mahdollisuuksien mukaan helpotettava matkanaikaisten palvelujen ja aterioiden tilaamista jo varausta tehtäessä.
 - k. Liikennekeskuksissa ja kulkuneuvoissa olisi oltava näkyvästi esillä selkeät tiedot turvalliseen käyttäytymiseen liittyvistä järjestelyistä sekä matkustajilta vaadituista henkilönsuojaimista, ja näiden tietojen olisi oltava saatavissa jo ennen matkaa.
42. Eri liikennemuodoissa toimivien sidosryhmien organisaatioiden, toiminnanharjoittajien ja palveluntarjoajien olisi laadittava ja toteutettava asianmukaiset toimenpiteet, jotka soveltuvat kunkin liikennemuodon erityisiin olosuhteisiin. Niissä olisi noudatettava näissä ohjeissa esitettyjä yleisiä ja liikennemuotoikohtaisia periaatteita ja suosituksia. Toimenpiteitä olisi tarkasteltava säännöllisesti uudelleen ja tarpeen mukaan mukautettava, jotta voidaan varmistaa, että ne suojelevat kuljetusalan työntekijöitä ja matkustajia tehokkaasti.
43. Lisäksi olisi toteutettava seuraavat toimenpiteet, joissa otetaan huomioon kunkin liikennemuodon erityiset ominaisuudet ja tarpeet:

b) *Ilmailuala*

44. Ilmailualalla on pitkä kokemus turvallisuusriskien hallinnasta, ja alalla on totuttu toimimaan tiukasti valvotussa ympäristössä. Jotta ala pääsee ulos kriisistä, on matkustajat saatava jälleen luottamaan siihen, että lentomatkatilaukset ovat turvallisia. Sitä varten on olennaista, että ilmailualan ja terveydenhuollon sidosryhmät tiedottavat laajasti käytössä olevista toimenpiteistä ja siitä, miten niillä pienennetään riskejä. Ilmailualalla olisi huolehdittava siitä, että toimenpiteet ovat erittäin näkyviä ja koordinoituja ja että niistä kerrotaan matkustajille jatkuvasti.
45. Covid-19-taudin leviämisen riskin lieventämisessä olisi noudatettava samoja periaatteita kuin turvallisuusriskien hallinnassa: valvotaan vaatimusten noudattamista, tarkastellaan toimenpiteiden tehokkuutta säännöllisesti ja mukautetaan toimenpiteitä muuttuvien tarpeiden ja parantuneiden menetelmien ja tekniikoiden mukaisesti. Samalla on kuitenkin otettava huomioon, että lentoasemilla ja lentoyhtiöillä ei ole terveydenhuollon palvelujen edellyttämää pätevyyttä esimerkiksi matkustajien terveysseulontoihin perustuvien päätösten tekemiseen, vaan niiden toteuttaminen kuuluu toimivaltaisille viranomaisille.
46. Jotta voidaan varmistaa, että lähtö- ja saapumisaikoina toteutettavat toimenpiteet ovat keskenään vastaavia ja välttää näin se, että matkustamisesta tulee kohtuuttoman työlästä tai jopa mahdotonta, on varmistettava, että vastaavat toimenpiteet, jotka perustuvat yhteisiin periaatteisiin ja joilla kaikilla lievennetään terveysriskejä asianmukaisella tavalla, ovat yhteisesti hyväksytyjä sekä lähtö- että saapumisaikoina. Tämän helpottamiseksi on hyvä laatia konkreettiset kriteerit, joiden pohjalta omaksutaan kansainvälisesti tunnustettu lähestymistapa. Toisiaan vastaavien normien soveltaminen, toimenpiteiden vastavuoroisuus ja niiden vastavuoroinen hyväksyminen voivat olla keskeisiä tekijöitä, jotka mahdollistavat ilmailualan toiminnan EU:ssa ja maailmanlaajuisesti. Sen vuoksi on olennaista tehdä tiivistä yhteistyötä EU:n ulkopuolisten maiden ja kansainvälisten kumppaneiden, kuten kansainvälisen siviili-ilmailujärjestön (ICAO), kanssa.

47. Euroopan lentoturvallisuusvirasto EASA esittää yhteistyössä komission, Euroopan tautienehkäisy- ja -valvontakeskus ECDC:n ja toimivaltaisten viranomaisten kanssa lähiviikkoina tekniset toimintaohjeet, joilla helpotetaan koordinoitua lähestymistavan omaksumista ja autetaan kansallisia ilmailuviranomaisia, lentoyhtiöitä, lentoasemia ja muita ilmailualan sidosryhmiä. Näissä teknisissä toimintaohjeissa otetaan huomioon Euroopan ilmailujärjestelmän turvallisuuden takaamiseksi laaditut turvallisuudenhallintaperiaatteet ja esitetään ilmailualan terveyteen ja turvallisuuteen liittyvä perusprotokolla, jota ehdotetaan sovellettavaksi koko EU:ssa.
48. Protokollaan olisi kuuluttava seuraavat toimenpiteet:
- Käytössä on tehostettu ilmanvaihto, sairaalatasoinen ilmansuodatus ja pystysuuntainen ilmavirtaus.
 - Rajoitetaan matkustamiseen liittyviä tartuntariskejä (esim. vältetään matkustajakeskittymiä, rajoitetaan kanssakäymistä koneissa, selvitetään sopivimmat istumajärjestelyt teknisten rajoitusten puitteissa ja suositetaan sähköisiä asiakirjoja ja maksutapoja).
 - Vähennetään liikkumista matkustamossa (vähemmän käsimatkatavaroita ja vähemmän kontakteja henkilökunnan kanssa jne.).
 - Hallitaan matkustajavirtoja riittävällä tavalla (esim. kehoitetaan saapumaan lentoasemalla ajoissa, suositetaan sähköisesti tai itsepalveluna tehtävää lähtöselvitystä, huolehditaan turvaväleistä ja minimoidaan kontaktit matkatavaroiden jättöpisteissä ja turvatarkastus- ja rajatarkastuspisteissä, koneeseen siirtymisessä ja matkatavaroiden noutamisessa). Matkustajille olisi annettava selkeät tiedot lentoasemalla sovellettavista menettelyistä jo ennen matkaa.
49. Tulevissa EASAn ja ECDC:n teknisissä toimintaohjeissa esitetään lisää lieventämistoimenpiteitä, joita koordinoidaan tiiviisti kansallisten viranomaisten kanssa ja joita on tarkoitus soveltaa lentojen liikennöintiin johdonmukaisesti kaikkialla EU:ssa.

c) *Maantieliikenne*

50. Tienkäyttäjien tartuntariskin vähentämiseksi olisi huolehdittava korkeatasoisesta hygieniasta kaikissa terminaalien osissa, levähdysalueilla (esim. moottoriteiden varsilla), katetuissa pysäköintilaitoksissa sekä tankkaus- ja latauspisteissä muun muassa säännöllisellä puhdistamisella ja desinfioinnilla. Asemilla olisi huolehdittava matkustajavirtojen hallinnasta. Jos kansanterveyttä ei voida turvata riittävällä tasolla, olisi harkittava joidenkin pysähdyspaikkojen tai asemien sulkemista.
51. Linja-autoliikenne Jotta linja-automatkustaminen voi vaihteittain taas alkaa, tarvitaan asianmukaisia toimenpiteitä erikseen alue- ja kaukoliikenteessä. Toimien tehokkuus edellyttää etenkin kansainvälisessä linja-autoliikenteessä sitä, että jäsenvaltiot ja liikenteenharjoittajat koordinoivat niitä. Käyttöön olisi otettava turvallisia toimintakäytäntöjä: esimerkiksi linja-autoon noustaessa olisi käytettävä takaovia ja ilmanvaihdossa olisi mahdollisuuksien mukaan suositettava ikkunoita ilmastoinnin sijaan. Istumajärjestelyt olisi optimoitava niin pitkälle kuin mahdollista (esim. siten, että perheet voivat matkustaa yhdessä ja yksin matkustavat erikseen). Minibusseissa matkustajat eivät saisi istua kuljettajan vieressä, ellei heitä voida eristää toisistaan fyysisesti. Säännöllisen linja-autoliikenteen harjoittajien olisi voitava palauttaa liikenneverkkonsa vaihteittain ennalleen kansallisten rajoitusten puitteissa. Sitä varten jäsenvaltioiden olisi otettava käyttöön yksinkertaistetut ja nopeat menettelyt, joilla liikenteenharjoittajat voivat nopeasti mukauttaa palvelujaan kuljetusalan työntekijöiden terveyttä ja turvallisuutta vaarantamatta. Mahdollisuuksien mukaan olisi rajoitettava henkilökunnan kosketusta matkustajien matkatavaroihin, eli matkustajien olisi lastattava ja purettava matkatavaransa itse.
52. Henkilö- ja pakettiautoilla tapahtuva tilausliikenne (taksit, yksityiset vuokra-autot) Taksit ja yksityiset vuokra-autopalvelut ovat pitkälti jatkaneet toimintaansa siten, että kuljettajat on suojattu erityisillä toimilla tai kyytiin otetaan vain yksi matkustaja tai vain samassa taloudessa asuvia ihmisiä. Näissä palveluissa olisi edelleen sovellettava erityisiä hygieni- ja riskinvähentämistoimenpiteitä. Yritysten olisi järjestettävä kuljettajien käyttöön kasvosuojuksia ja desinfioimisaineita. Ajoneuvojen sisätilat olisi desinfioitava niin usein kuin mahdollista. Taksien ja yksityisten vuokra-autojen kuljettajien olisi vältettävä kontakteja matkustajien kanssa, ja kaikissa tapauksissa olisi suositettava sähköisiä maksutapoja. Kontakteja matkustajien kanssa olisi rajoitettava siten, että yritykset toteuttavat ajoneuvoissa järjestelyt, joilla kuljettajat eristetään fyysisesti matkustajista (esim. muoviverhoihin tai kaiteihin). Matkustajat eivät saisi istua kuljettajan vieressä, ellei heitä voida eristää toisistaan fyysisesti. Yritysten olisi annettava matkustajille asiaan koskevat tiedot ennen matkaa.

d) Rautatieliikenne

53. Jotta matkustajaliikenne voidaan taas käynnistää, on tärkeää vakuuttaa matkustajat siitä, että joukkoliikenteen käyttäminen on turvallista. Toimenpiteistä on kerrottava selkeästi, näkyvästi ja tehokkaasti. Toimien tehokkuus edellyttää etenkin kansainvälisessä rautatieliikenteessä sitä, että jäsenvaltiot ja liikenteenharjoittajat koordinoivat niitä. Rautatiealan yhdistykset ja työntekijäjärjestöt työstävät yhteisiä sääntöjä.
54. Koska päivittäiset matkustajamäärät ovat suuria ja liikennöitäviä asemia on paljon, kansanterveyden suojelemiseksi edellytettävää turvallista käyttäytymistä koskevien yleisten sääntöjen noudattaminen etenkin riittävien turvavälien suhteen edellyttää myös kaikilta matkustajilta huolellisuutta ja vastuuntuntoa. Vaatimusten noudattaminen voitaneen pitää hyvällä tasolla tekemällä satunnaistarkastuksia.
55. Koska rautatieliikenne on jatkunut koko covid-19-pandemian ajan, käytössä on jo nyt toimenpiteitä, jotka voidaan pitää voimassa ja joita voidaan mukauttaa tarpeen mukaan:
- a. Junissa olisi sovellettava turvaväli vaatimuksia tarpeen mukaan ja etenkin niin kauan kuin matkustajamäärät pysyvät suhteellisen pieninä. Jotta turvavälien noudattaminen olisi mahdollista, matkustajakuormitusta olisi vähennettävä lisäämällä tarvittaessa junien vuorotiheyttä ja kapasiteettia.
 - b. Rautatieliikenteen harjoittajien olisi otettava kauko- ja lähiliikenteen junissa käyttöön pakollinen paikkavaraus, jonka yhteydessä kirjataan matkustajan nimi/lähtöpaikka ja määränpää. Etenkin lähiliikenteessä voidaan vaihtoehtoisesti vaatia matkustajia jättämään väliinsä tyhjiä istuimia. Tämä ei kuitenkaan koske samassa taloudessa asuvia matkustajia.
 - c. Rautatieliikenteen harjoittajien olisi kapasiteetin hallintaa varten käytettävä järjestelmiä, joilla lasketaan junassa olevien matkustajien määrä ja joita on käytettävissä etenkin lähiliikennejunissa (perustana paino, ovien luona olevat askelmat ja myös sellaiset valvontakameroihin perustuvat laskenta-algoritmit, jotka eivät mahdollista yksittäisten ihmisten tunnistamista). Aikatauluja ja reittien jakamista voi olla tarpeen säätää joustavasti esimerkiksi optimoimalla kapasiteettia koordinoitusti kysyntää vastaavaksi, millä voidaan vähentää matkustajakuormitusta.
 - d. Asemilla olisi huolehdittava matkustajavirtojen hallinnasta. Jos kansanterveyttä ei voida turvata riittävällä tasolla, olisi harkittava joidenkin pysähdyspaikkojen tai asemien sulkemista.
 - e. Ruuhkautumisen välttämiseksi olisi otettava käyttöön esimerkiksi hinnoitteluun liittyviä kannustimia tai lähijunien tapauksessa joustavia työaikoja, joilla ihmisiä kannustettaisiin matkustamaan ruuhka-aikojen ulkopuolella.
 - f. Jotta matkustajien ei tarvitsisi koskettaa ovenkahvoja tai painikkeita, ovet olisi avattava kaikilla pysähdyspaikoilla joko automaattisesti tai kuljettajan olisi avattava ne ohjaamosta käsin.
56. Euroopan unionin rautatievirasto ERA, jolla on käytettävissään paitsi tarvittava asiantuntemus rautatieliikenteestä ja yhteisistä turvallisuusmenetelmistä myös laajat viestintäkanavat (viranomaisten, liikenteenharjoittajien ja valmistajien kanssa), on valmis omaksumaan keskeisen roolin parhaiden toimintatapojen jakamiseksi. Shift2Rail-yhteisyritys on jo selvittämässä mahdollisuuksia tukea sellaisten anonymisoitua ja aggregoitua dataa perustuvien sovellusten kehittämistä⁽¹⁸⁾, joilla saataisiin selkoa ruuhkautumisesta asemilla ja joista voisi olla hyötyä myös julkisessa liikenteessä.

e) Vesiliikenne

57. Vesiliikenteen matkustajapalvelut ovat vähentyneet selvästi. Sekä matkustajien että miehistön luottamuksen palauttamiseksi tarvitaan toimenpiteitä, joilla varmistetaan yleisön terveyden suojeleminen. Toimenpiteitä muotoiltaessa olisi otettava huomioon aluksen tyyppi ja matkan luonne ja pituus, jotka voivat vesiliikenteessä vaihdella merkittävästi. Alusten ja matkojen määrää voi olla tarpeen lisätä etenkin silloin, kun lauttaliikenne on syrjäisten alueiden ja saarten yhteyksien järjestämiseksi välttämätöntä.

⁽¹⁸⁾ Komission suositus (EU) 2020/518, annettu 8 päivänä huhtikuuta 2020, unionin yhteisestä välineistöstä teknologian ja datan käyttöä varten covid-19-kriisin torjumiseksi ja siitä ulospääsemiseksi erityisesti mobiilisovellusten ja anonymisoidun liikkuvuusdatan käytön osalta (EUVL L 114, 14.4.2020, s. 7).

58. Meriliikenteen työntekijöitä koskevia toimenpiteitä esitetään aluksilla olevien henkilöiden terveyden suojelemisesta annetuissa ohjeissa ⁽¹⁹⁾. Työntekijöillä, myös aluksilla ja satamissa, olisi oltava käytettävissään henkilönsuojaimia ⁽²⁰⁾ ja mahdollisuus saada asianmukaista lääketieteellistä hoitoa koko työaikansa ajan. Aluksilla olevien ihmisten suorat kontaktit olisi tartuntariskin välttämiseksi pidettävä mahdollisimman vähäisinä.
59. Euroopan meriturvallisuusvirasto EMSA on valmis auttamaan sellaisten parhaiden käytäntöjen ja tietojen vaihdossa, joista voi olla hyötyä toimivaltaisille viranomaisille ja sidosryhmille (esim. alusten paikannus, terveyteen liittyvä raportointi). Kun otetaan lisäksi huomioon vesikuljetusten kansainvälinen luonne, on tärkeää tehdä yhteistyötä EU:n ulkopuolisten maiden ja kansainvälisten järjestöjen, kuten kansainvälisen merenkulkujärjestön IMO:n kanssa, jotta voidaan helpottaa maailmanlaajuisia yhteistyötä ja lisätä covid-19-pandemiaan liittyvien toimenpiteiden ja käytäntöjen vastaavuutta ja vastavuoroisuutta.
60. Liikenteenharjoittajien ja kaikkien muiden vesiliikenteessä toimivien tahojen (satamat, lauttasatamat, asianomaiset kansalliset viranomaiset) olisi saatujen kokemusten ja jäsenvaltioiden jo soveltamien toimenpiteiden pohjalta sovellettava seuraavia toimenpiteitä:
- a. Varmistetaan, että aluksilla noudatetaan turvavälivaatimuksia mm. vähentämällä alukselle otettavien matkustajien määrää.
 - b. Varataan pääsy nousu- ja poistumislaitureille vain matkustajille, joilla on matkalippu, ja osoitetaan matkustajille istuimet.
 - c. Satamissa voitaisiin osoittaa matkustajille erilliset tulo- ja poistumiskaistat.
 - d. Jos olosuhteet sallivat, sijoitetaan mahdollisimman monet matkustajat aluksen avoimiin tiloihin.
 - e. Jos matkustajien suositellaan tai heitä pyydetään pysymään ajoneuvossaan lyhyillä lauttamatkoilla (esim. alle tunnin matkat), toimenpidettä olisi sovellettava ainoastaan avoimilla kansilla, ellei käyttöön ole otettu EU:n sääntöjen mukaisia lisäturvatoimia. Kansien kuljetuskapasiteettia olisi tarvittaessa mukautettava turvallisuuden takaamiseksi. Paikalla olisi oltava henkilökuntaa, jolla on palontorjuntakoulutus.
 - f. Alusten ja onshore-laitosten puhdistamisessa ja desinfioinnissa olisi noudatettava EU Health Gateways -yhteishankkeen suosittelemaa menettelyä ⁽²¹⁾.
 - g. Risteilyaluksilla ja tarvittaessa lautoilla olisi otettava käyttöön erityiset puhdistus- ja hygieniamenettelyt, joilla minimoidaan ristikontaminaation riski matkustajayhtien välillä.
 - h. Meriliikenteen harjoittajien ja onshore-laitosten toiminnanharjoittajien olisi laadittava menettelyt sellaisia henkilöitä varten, joilla on epäilty tai vahvistettu covid-19-tartunta. Menettelyihin pitäisi kuulua ennen matkaa, matkan aikana ja matkan jälkeen toteutettavia toimenpiteitä. Sitä varten olisi oltava käytettävissä terveysseulontamenettelyt, järjestettävä karanteenitilat ja huolehdittava riittävästä yhteydenpidosta karanteenissa olevan kanssa.
 - i. Risteilyaluksilla olisi oltava riittävä covid-19-testauskapasiteetti siltä varalta, että matkustajalla tai miehistön jäsenellä epäillään tartuntaa.
61. Aiemmat tapaukset, joissa covid-19 on levinnyt risteilyaluksilla, ovat osoittaneet, että tilanne on erityisen riskialtis suljetussa ympäristössä pitkällä matkoilla. Ennen kuin risteilyalukset aloittavat toimintansa uudelleen, liikenteenharjoittajien olisi otettava käyttöön tiukat menettelyt, joilla vähennetään tartuntariskiä aluksella ja huolehditaan asianmukaisesta lääketieteellisestä hoidosta tartuntatapauksissa. Risteilyjen käynnistämistä vaiheittain uudelleen olisi koordinoitava EU:n tasolla ja kansainvälisesti ottaen huomioon asianomaisten maiden kansanterveydellinen tilanne. Ennen risteilyjen aloittamista risteilyalusten toiminnanharjoittajien olisi varmistettava reitin varrella

⁽¹⁹⁾ Komission tiedonanto – Ohjeet aluksilla olevien merenkulkijoiden, matkustajien ja muiden henkilöiden terveyden suojelemisesta, kotiuttamisesta ja matkustusjärjestelyistä (EUVL C 119, 14.4.2020, s. 1)

⁽²⁰⁾ EU Healthy Gateways -yhteishanke: Overview of Personal Protective Equipment (PPE) recommended for staff at Points of Entry and crew on board conveyances in the context of COVID-19 (katsaus henkilönsuojaimiin, joita suositellaan saapumispaikkojen henkilöstölle ja alusten miehistölle covid-19-pandemian yhteydessä).

⁽²¹⁾ Suositellut menettelyt alusten puhdistamiseen ja desinfiointiin pandemian aikana tai silloin, kun aluksella on todettu covid-19-tartunta), https://www.healthygateways.eu/Portals/0/plcdocs/EU_HEALTHY_GATEWAYS_COVID-19_Cleaning_Disinfection_ships_09_4_2020_F.pdf?ver=2020-04-09-124859-237

olevien satamien kanssa, että ne voivat toteuttaa järjestelyjä, joiden ansiosta matkustajat ja miehistön jäsenet saavat lääketieteellistä hoitoa ja että kotiutuksia ja miehistöjen vaihtoja voidaan järjestää. Meriliikenteen jatkuvuuden ja turvallisuuden varmistamiseksi komissio pyrkii edelleen helpottamaan ja koordinoimaan jäsenvaltioiden toimia, joilla mahdollistetaan miehistön vaihtaminen niiden satamissa.

f) *Kaupunkiliikenne*

62. Julkinen liikenne (linja-autot, metrot, raitiovaunut, kaupunki- ja lähijunat jne.) on useissa kaupungeissa ja useilla alueilla jatkunut myös covid-19-pandemian ajan. Jotta voidaan valmistautua siihen, että matkustajamäärät taas kasvavat, olisi otettava käyttöön asianmukaisia toimenpiteitä, joilla voidaan huolehtia matkustajien parhaasta mahdollisesta suojelusta. Tällaisia ovat esimerkiksi seuraavat:
- a. Edellytetään turvavälien noudattamista ja käytetään sitä varten esimerkiksi tarroja tai lattiamerkintöjä, jotka ohjaavat kulkuneuvojen matkustajien pitämään turvavälin.
 - b. Minimoidaan kuljettajien ja matkustajien väliset kontaktit (esim. asentamalla kaiteita, sulkemalla etuovet ja suosimalla sähköisiä matkalippuja ja maksutapoja).
 - c. Lisätään ja mukautetaan vuorovälejä ja reittejä, jotta voidaan säilyttää turvavälit matkustajamäärien kasvaessa ja parantaa liikennöintiä tiettyihin kohteisiin (esimerkiksi sellaisiin, joiden kysyntä on erittäin suurta).
 - d. Jotta matkustajien ei tarvitsisi koskettaa ovenkahvoja tai painikkeita, ovet olisi avattava kaikilla pysähdyspaikoilla joko automaattisesti tai kuljettajan olisi avattava ne ohjaamosta käsin.
 - e. Optimoidaan matkustajavirrat asemilla ja liikennekeskuksissa ruuhkautumisen ja ruuhkahuippujen välttämiseksi ja kontaktien minimoimiseksi hyödyntämällä innovatiivisia teknologioita ja mobiilisovelluksia (esim. ennustetaan matkustajakuormitusta ja -joukkoja, asennetaan oville enimmäismäärän ilmoittavat matkustajalaskimet, järjestetään ennakkovaraukseen perustuvia matkustusajankohtia jne.) ja työaikajoustoja.
63. Kaikista toimenpiteistä on tärkeää tiedottaa selkeästi, jotta ne voidaan toteuttaa sujuvasti ja jotta voidaan rauhoittaa kansalaisia ja säilyttää heidän luottamuksensa julkiseen liikenteeseen. Myös tiedotuskampanjat (esim. "seiso tarran päällä") ovat osoittautuneet tehokkaiksi. Monilla mahdollisesti tarvittavilla toimenpiteillä (esim. joukkojenhallinta, pääsy liikennekeskuksiin ja kulkuneuvoihin, lähikontaktien välttäminen) on vaikutuksia, jotka ulottuvat julkista liikennettä laajemmalle. Ne olisi muotoiltava yhteistyössä terveysviranomaisten ja muiden sidosryhmien kanssa, ja niissä olisi määriteltävä selvästi kunkin toimijan oikeudet ja velvollisuudet. Tästä syntyvät ylimääräiset kustannukset voitaisiin sisällyttää palveluhankintasopimuksiin.
64. Yhteiskäyttöratkaisut: Yhteiskäyttöyritysten olisi toteutettava erinäisiä toimenpiteitä kuljettajien ja matkustajien suojelemiseksi tartunnoilta. Vuokra-ajoneuvot olisi desinfioitava perusteellisesti joka käytön jälkeen ja yhteiskäyttöautot vähintään kerran kunakin käyttöpäivänä. Toimipistekohtaisissa palveluissa (esim. yhteiskäyttöpolkupyörät) olisi lisättävä desinfiointia. Sähköpotkulautoja ja -polkupyöriä vuokraavien yritysten olisi desinfioitava potkulaudat ja polkupyörät vähintään aina akunvaihdon yhteydessä.
65. Aktiivinen liikkuminen: Monet Euroopan kaupungit pyrkivät tekemään aktiivisesta liikkumisesta (esim. kävelystä ja pyöräilystä) houkuttelevamman liikkumisvaihtoehdon covid-19-pandemian aikana. Kaupunkialueilla voitaisiin harkita jalkakäytävien tilapäistä laajentamista ja tiestä suuremman tilan varaamista aktiivista liikkumista varten, jotta väestö pääsisi helpommin liikkumaan turvallisesti ja tehokkaasti. Samalla laskettaisiin ajoneuvojen nopeusrajoituksia alueilla, joilla aktiivinen liikkuminen lisääntyy.
66. Aktiivisen liikkumisen alustoilla ja verkostoissa on jo ryhdytty jakamaan parhaita toimintamalleja, ajatuksia ja innovaatioita, jotka liittyvät turvalliseen liikkuvuuteen kaupunki- ja esikaupunkialueilla covid-19-pandemian aikana. Tämä onkin avain tällaisen yhteistyön ja tietojen jakamisen jatkokehittelyyn. Lisäksi komissio kokoaa yhteen jäsenvaltiot, paikallisviranomaiset ja kaupunkiliikenteen alalla toimivat sidosryhmät analysoimaan pandemian vaikutuksia, tekemään johtopäätöksiä ja keräämään tähänastisia kokemuksia sekä kartoittamaan mahdollisuuksia tehdä tulevasta liikkuvuudesta EU:ssa kestävämpää Euroopan vihreän kehityksen ohjelman mukaisesti.

IV. Pöytäkirjat

67. Komissio tekee jatkossakin yhteistyötä EU:n muiden toimielinten, elinten ja virastojen, jäsenvaltioiden, liikennealan sidosryhmien ja kansainvälisten kumppaneiden kanssa koordinoitakseen toimia ja helpottaakseen näiden ohjeiden täytäntöönpanoa avoimella ja objektiivisella tavalla. Komissio erityisesti valvoo, että rajoitustoimenpiteet ja niiden vaiheittainen purkaminen eivät heikennä sisämarkkinoita eivätkä perussopimusten vastaisesti aiheuta EU:n liikennealan toimijoita ja palveluntarjoajia syrjiviä vaikutuksia tai syrji EU:n kansalaisia tai työntekijöitä kansalaisuuden perusteella.
68. Tilanne elää koko ajan, ja komissio jatkaa toimiaan toimivaltaisten viranomaisten, sidosryhmien organisaatioiden, liikenteenharjoittajien ja palveluntarjoajien kanssa toimintamallien ja toimenpiteiden mukauttamiseksi ja päivittämiseksi epidemiologisen tilanteen tuoreimman kehityksen, toimenpiteiden vaikuttavuudesta saadun palautteen sekä EU:n kansalaisten ja talouden tarpeiden mukaan. Niin kauan kuin covid-19-pandemia jatkuu, viranomaisten, sidosryhmien ja kansalaisten on pysyttävä valppaina ja oltava hyvin valmistautuneita tartuntojen mahdollisen lisääntymisen varalta. Komissio seuraa jatkuvasti näiden ohjeiden soveltamista ja päivittää niitä tarvittaessa sen varmistamiseksi, että ne ovat toimivia myös muuttuvissa olosuhteissa.
69. Vaikka pääpaino onkin nyt liikennepalvelujen ja -yhteyksien palauttamisessa, katse on pidettävä EU:n liikennealan kestävässä ja älykkäässä toipumisessa, jotta ala voi palata kriisiä edeltävään vahvuuteensa, säilyttää globaalin kilpailukykynsä ja olla jatkossakin perustava osa EU:n taloutta ja sen kansalaisten elämää. Covid-19-kriisistä saadut kokemukset otetaan huomioon myös tulevassa kestävä ja älykkään liikkuvuuden strategiassa, joka on määrää esittää vuonna 2020.
-

KOMISSION TIEDONANTO**Vaiheittaiset ja koordinoitut toimet vapaan liikkuvuuden palauttamiseksi ja sisärajatarkastusten poistamiseksi – Covid-19**

(2020/C 169/03)

I JOHDANTO

Koronaviruspandemia (covid-19-pandemia) on aiheuttanut ennennäkemättömän terveysuhkan kaikissa Euroopan maissa. Tehokkaan hoidon tai rokotteen puuttuminen ja infektioiden räjähdysmäinen lisääntyminen Euroopassa helmikuusta 2020 lähtien ovat johtaneet siihen, että monet EU:n jäsenvaltiot ja Schengenin säännöstöön osallistuvat maat ⁽¹⁾ (joista jäljempänä käytetään yhteisnimitystä 'jäsenvaltiot') ovat ottaneet käyttöön kauaskantoisia yhteisötoimenpiteitä, esimerkiksi liikkumisrajoituksia ja lähikontaktien välttämistä. Lähes kaikissa jäsenvaltioissa näihin toimenpiteisiin on kuulunut vapaan liikkuvuuden rajoittaminen kansanterveyden suojelemiseksi, mukaan lukien väliaikaiset sisärajatarkastukset ⁽²⁾. Lisäksi unionin ulkorajoilla on sovellettu muuta kuin välttämätöntä matkustamista koskevia matkustusrajoituksia, jotka perustuvat komission 16. maaliskuuta ⁽³⁾, 8. huhtikuuta ⁽⁴⁾ ja 8. toukokuuta ⁽⁵⁾ antamiin suosituksiin, joita 30. maaliskuuta annetut ohjeet ⁽⁶⁾ tukevat.

Komissio ja jäsenvaltiot ovat viime viikkoina tehostaneet koordinoitua, yhteisiä toimia ja tietojenvaihtoa. Tämä on auttanut lieventämään näiden rajoitusten vaikutuksia ja tehnyt mahdolliseksi palauttaa sisämarkkinoiden joidenkin osien toiminnan, kuten välttämättömien tavaroiden toimituksen ja palveluiden tarjonnan Euroopassa sekä vapaan liikkuvuuden välttämättömän rajat ylittävän matkustuksen yhteydessä. Ensimmäisillä toimenpiteillä pyrittiin saamaan tasapainoon toisaalta tavoite viivyttää epidemian leviämistä, jotta terveydenhuoltojärjestelmiin ei kohdistuisi liiallista painetta, ja toisaalta tarve rajoittaa henkilöiden, tavaroiden ja palvelujen vapaan liikkuvuuden rajoittamisesta aiheutuvia kielteisiä vaikutuksia.

Kun terveystilanne vähitellen paranee, tätä tasapainoa pitäisi muuttaa siten, että palataan henkilöiden rajoittamattomaan vapaaseen liikkuvuuteen ja palautetaan yhden Euroopan yhdentymisen tärkeimmän saavutuksen eli Schengen-alueen koskemattomuus. Rajoitusten poistaminen on keskeistä talouden elpymisen kannalta. Vapaan liikkuvuuden rajoittaminen ja sisärajatarkastusten ottaminen uudelleen käyttöön vahingoittavat sisämarkkinoita ja toimitusketjujen sujuvaa toimintaa. Ennen kaikkea ne vahingoittavat eurooppalaista elämäntapaa unionissa, jossa kansalaiset voivat matkustaa vapaasti rajojen yli, olivatpa he sitten työntekijöitä, opiskelijoita, perheenjäseniä tai matkailijoita. Tämä Euroopan yhdentymisen keskeinen saavutus on pyrittävä palauttamaan.

Tämän tiedonannon tarkoituksena on kehottaa jäsenvaltioita osallistumaan prosessiin rajoittamattoman rajat ylittävän liikkuvuuden avaamiseksi uudelleen unionin sisällä. Henkilöiden vapaan liikkuvuuden palauttamisen ja sisärajatarkastusten poistamisen pitää olla vaiheittainen prosessi, jossa kansalaisten elämä ja terveys ovat ensiarvoisen tärkeitä. Tästä syystä epidemiologinen tilanne on ensisijainen kriteeri matkailun aloittamiselle uudelleen, ja sitä täydennetään eri matkustus- ja majoitustapoja koskevien terveysturvavaatimusten kaltaisilla toimenpiteillä terveysriskien lieventämiseksi. Rajat ylittävän liikkuvuuden mahdollistaminen uudelleen on yksi matkailun ja liikenteen elvyttämisen edellytyksistä.

Komissio esittää yhdessä tämän tiedonannon kanssa toimenpidepaketin, jonka avulla matkailuelinkeino – yksi Euroopan taloudellisista, sosiaalisista ja kulttuurisista vetreista – saadaan takaisin raiteille. Tässä tiedonannossa esitetään, kuinka kansallisten ja rajat ylittävien rajoitusten asteittaista poistamista syrjimättömyysperiaatteen mukaisesti olisi tuettava palauttamalla eurooppalaisten vapaa liikkuvuus ja poistamalla sisärajatarkastukset asteittain.

⁽¹⁾ Schengenin säännöstöön osallistuvat maat ovat Islanti, Liechtenstein, Norja ja Sveitsi.

⁽²⁾ Kuten komission 16. maaliskuuta 2020 antamien suuntaviivojen (C(2020) 1753) 18 kohdassa todetaan, jäsenvaltiot voivat palauttaa väliaikaisesti rajatarkastukset sisärajoille, jos se on perusteltua yleiseen järjestykseen tai sisäiseen turvallisuuteen liittyvistä syistä. Jäsenvaltio voi äärimmäisen kriittisessä tilanteessa katsoa tarpeelliseksi palauttaa rajatarkastukset vastatoimena tartuntataudin aiheuttamalle riskille. Jäsenvaltioiden on ilmoitettava rajatarkastusten palauttamisesta Schengenin rajasäännöstön mukaisesti.

⁽³⁾ COM(2020) 115 final.

⁽⁴⁾ COM(2020) 148 final.

⁽⁵⁾ COM(2020) 222.

⁽⁶⁾ Ohjeet EU:hun suuntautuvaa muuta kuin välttämätöntä matkustamista koskevan väliaikaisen matkustusrajoituksen täytäntöönpanosta, kauttakulkujärjestelyjen helpottamisesta EU:n kansalaisten kotiuttamiseksi ja vaikutuksista viisumipolitiikkaan, C(2020) 2050, 30. maaliskuuta 2020.

II YHTEINEN EUROOPPALAINEN ETENEMISSUUNNITELMA

Euroopan komission puheenjohtaja esitti 15. huhtikuuta 2020 yhdessä Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan kanssa yhteisen eurooppalaisen etenemissuunnitelman covid-19-rajoitusten purkamiseksi (jäljempänä 'yhteinen etenemissuunnitelma'). Siinä annetaan jäsenvaltioille joukko suosituksia, jotka koskevat toteutettujen toimenpiteiden asteittaista purkamista, ja kehoitetaan soveltamaan vaiheittaista lähestymistapaa rajoittamattoman vapaan liikkuvuuden palauttamiseen ja useimpien jäsenvaltioiden käyttöön ottamien väliaikaisten sisärajarakastusten poistamiseen. Siinä ennakoitaa myös toisessa vaiheessa muuta kuin välttämätöntä EU:hun matkustamista koskevan ulkorajoilla sovellettavan rajoituksen poistamista, jota komissio arvioi jatkuvasti.

Yhteisessä etenemissuunnitelmassa komissiota kehoitetaan 1) analysoimaan jatkossakin niiden **toimenpiteiden oikeasuhteisuutta**, joita jäsenvaltiot toteuttavat covid-19-pandemian torjumiseksi tilanteen kehittyessä, ja 2) vaatimaan kohtuuttomina pidettyjen toimenpiteiden poistamista erityisesti, jos niillä on vaikutusta sisämarkkinoihin. Lisäksi siinä korostetaan, että covid-19-rajoittamistoimenpiteiden asteittainen purkaminen **koordinoidusti** on Euroopan yhteisen edun mukaista. Covid-19-pandemian ja sen välittömien seurausten torjuntaa on jatkettava, mutta samalla on palautettava Euroopan yhteiskuntien ja talouksien normaali toiminta. Matkustusrajoitusten ja sisärajarakastusten poistamista olisi tarkasteltava uudelleen sitä mukaa kuin rajoituksia poistetaan jäsenvaltioiden alueella. Kaikki toimet on toteutettava täysin tietoisina riskistä, että ne saattavat johtaa uuteen tartunta-aaltoon, mikä edellyttäisi tiukempien rajoittamistoimenpiteiden ottamista uudelleen käyttöön. Yhteisessä etenemissuunnitelmassa todetaan lisäksi, että huomiota on kiinnitettävä myös EU:n naapurimaiden tilanteeseen. *Länsi-Balkanin tukemisesta covid-19:n torjunnassa ja pandemian jälkeisessä elpymisessä* antamansa tiedonannon ⁽⁷⁾ mukaisesti komissio on valmis ottamaan Länsi-Balkanin alueen tiiviisti mukaan yhteisen etenemissuunnitelman täytäntöönpanoon.

Yhteisessä etenemissuunnitelmassa viitataan kolmeen kysymykseen, jotka on otettava huomioon arvioitaessa, onko aika poistaa asteittain matkustusrajoitukset ja tarkastukset sisärajoilla: 1) epidemiologiset kriteerit; 2) terveydenhuoltojärjestelmien kapasiteetti; ja 3) riittävä seurantakapasiteetti. Tätä taustaa vasten siinä selvennetään, että sisärajarakastukset ja niiden taustalla olevat matkustusrajoitukset olisi poistettava heti, kun epidemiologiset tilanteet lähentyvät toisiaan riittävästi ja kun lähikontaktien välttämistä koskevia sääntöjä sovelletaan laajasti ja vastuullisesti. ⁽⁸⁾ Yhteisessä etenemissuunnitelmassa toistetaan, että asteittaisessa vapaan liikkuvuuden rajoitusten poistamisessa ja rajojen avaamisessa olisi asetettava etusijalle raja- ja kausityöntekijät ja vältettävä EU:n liikkuvien työntekijöiden syrjintää. ⁽⁹⁾

III COVID-19-RAJOITUSTEN PURKAMINEN SISÄRAJOILLA: KRITERIT JA VAIHEET

Matkustusrajoitusten ja sisärajarakastusten poistamiseen tähtäävä prosessi edellyttää eri kriteerien punnitsemista ja yhteensovittamista ottaen huomioon kunkin jäsenvaltion epidemiologiset tilanteet, jotka nekin voivat vaihdella alueittain. Objekttiivinen perusta on välttämätön sen varmistamiseksi, että rajoitukset poistetaan syrjimättömällä tavalla. Tässä tiedonannossa ehdotetut vaiheet olisi toteutettava koordinoidusti. Lisäksi olisi sovellettava joustavuutta ja säilytettävä mahdollisuus ottaa uudelleen käyttöön tiettyjä toimenpiteitä, jos epidemiologinen tilanne sitä edellyttää, tai jopa mahdollistaa rajoitusten nopeampi poistaminen, jos tilanne sen sallii. Prosessin ajoitukseen vaikuttaa myös se, miten hyvin kansalaiset noudattavat lähikontaktien välttämistä koskevia toimenpiteitä. Kaikkien vaiheiden olisi perustuttava muuttuvan tilanteen arviointiin ja kriteerien jatkuvaan seurantaan. Tätä varten IV kohdassa esitetty koordinoitumekanismi on ratkaisevassa asemassa sekä keskinäisen luottamuksen että toiminnan johdonmukaisuuden varmistamisessa.

III.1 Kriteerit

Matkustusrajoitusten ja sisärajarakastusten poistamisen on perustuttava epidemiologisen tilanteen huolelliseen tarkasteluun sekä Euroopan tasolla että yksittäisissä jäsenvaltioissa. Kansallisella tasolla toteutettavissa toimenpiteissä matkustusrajoitusten poistamiseksi olisi otettava huomioon a) arvio jäsenvaltioiden epidemiologisten tilanteiden lähentymisestä, b) tarve soveltaa rajoittamistoimenpiteitä, kuten lähikontaktien välttämistä, samalla kun rakennetaan ja ylläpidetään luottamusta yhteiskuntaan ja c) suhteellisuus eli yleisten rajoitusten säilyttämisen hyötyjen vertaaminen

⁽⁷⁾ COM(2020) 315 final.

⁽⁸⁾ Euroopan tautien ehkäisy- ja -valvontakeskus (ECDC) ylläpitää yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa karttaa, johon aluetason epidemiologiset tiedot päivitetään säännöllisesti.

⁽⁹⁾ Työntekijöiden vapaan liikkuvuuden harjoittamista koskevat suuntaviivat, jotka komissio antoi 30. maaliskuuta 2020: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A52020XC0330%2803%29>

taloudellisiin ja sosiaalisiin näkökohtiin, kuten EU:n rajatylittävän työvoiman⁽¹⁰⁾ liikkuvuuteen ja kauppaan kohdistuviin vaikutuksiin. Nämä kriteerit mahdollistavat vaihteittaisen, joustavan ja koordinoitun lähestymistavan tarkastusten ja matkustusrajoitusten poistamiseen.

Komissio suosittelee sisäasioita käsittelevän covid-19-tiedotusryhmän kuulemisen perusteella ja ottaen huomioon Euroopan tautien ehkäisy- ja -valvontakeskuksen (ECDC) tieteelliset lausunnot, että jäsenvaltiot ottaisivat huomioon seuraavat seikat ja poliittiset näkökohdat vapaan liikkuvuuden rajoituksia ja sisärajatarkastuksia poistaessaan.

a) *Epidemiologinen tilanne*

EU:n sisällä matkustusrajoitukset olisi ECDC:n antamien ohjeiden mukaisesti poistettava ensin alueilta, joilla on vertailukelpoinen epidemiologinen tilanne ja joilla on riittävät valmiudet sairaaloiden, testauksen, seurannan ja jäljityksen suhteen. Tämä on tarpeen syrjivien toimenpiteiden estämiseksi ja sen varmistamiseksi, että toimia toteutetaan koordinoitusti kaikkialla EU:ssa. Lisäksi ECDC kehittää ja ylläpitää yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa karttaa⁽¹¹⁾ koronavirustaudin leviämisestä, myös valtiotasoa alemmalla tasolla (NUTS3-taso). Kartan tarkoituksena on antaa EU-tason tietoja viranomaisten, liikenteenharjoittajien ja palveluntarjoajien käyttöön. On olennaista, että jäsenvaltiot toimittavat ECDC:lle tarvittavat seurantatiedot, jotta karttaa voidaan päivittää jatkuvasti ja myös kansalaiset voivat käyttää sitä luotettavana tietolähteenä. Jäsenvaltioiden olisi ilmoitettava tarvittavat tiedot joko suoraan ECDC:lle tai terveysturvakomitean välityksellä, jotta voidaan varmistaa mahdollisimman tarkka, vertailukelpoinen ja tehokas alueellinen seuranta, joka koskee tartuntojen tasoja, leviämistä ja tartuntamääriä, tehohoidossa olevien määriä ja testausastetta.

Yksittäisten jäsenvaltioiden tai valtiotasoa alempien alueiden tilanteen millä tahansa hetkellä on oltava osa intensiivisiä ja jatkuvasti päivitettäviä tiedotuskampanjoita. Tämä on tarpeen, jotta voidaan varmistaa, että rajan yli kulkevat ihmiset voivat suunnitella ja toimia avointen tietojen perusteella ja täysin tietoisina tilanteesta ja kantaa vastuunsa terveyttä koskevien suositusten seuraamisesta matkan aikana. Komissio tukee näitä tiedotustoimia julkaisemalla edelleen verkkosivuillaan muun muassa luettelon tietyllä hetkellä sovellettavista sisärajatarkastuksista.⁽¹²⁾

b) *Rajoittamistoimenpiteet, mukaan lukien lähikontaktien välttäminen*

Ennakkoodellytyksenä matkustusrajoitusten, myös rajat ylittävien rajoitusten, poistamiselle on kyky varmistaa, että koko matkan ajan lähtöpaikasta määränpäähän, myös rajanylityspaikoilla, voidaan noudattaa rajoittamistoimenpiteitä, kuten lähikontaktien välttämistä. Jos fyysisen etäisyyden pitäminen on vaikea toteuttaa, käyttöön olisi otettava lisäsuojatoimenpiteitä, joilla saadaan aikaan vastaava suojelun taso, liikenne- ja majoitus- ja ravitsemusalueille annettujen suositusten mukaisesti.⁽¹³⁾ Lähikontakteja jäljittävät sovellukset ovat tässä yhteydessä hyödyllisiä, ja komissio ja jäsenvaltiot ovat ECDC:n hiljattain antamien ohjeiden⁽¹⁴⁾ ja covid-19-pandemian torjuntaa tukevien sovellusten tietosuojaa koskevien ohjeiden⁽¹⁵⁾ mukaisesti julkaisseet yhteentoimivuusperiaatteita koskevan protokollan, jolla varmistetaan, että vapaaehtoisia hyväksyttyjä lähikontaktien jäljitysovelluksia voidaan käyttää myös muissa maissa ja että ne ovat luotettavia riippumatta siitä, missä päin Eurooppaa niiden käyttäjät ovat.⁽¹⁶⁾

Vaikka rajoittamistoimenpiteitä on tarkoitus keventää osana yleistä rajoitusten purkustrategiaa, joitakin toimenpiteitä, kuten lähikontaktien välttämistä, myös organisaatioiden sisällä, on kuitenkin tarpeen jatkaa edelleen.

Kaikkien jäsenvaltioiden olisi pidettävä voimassa yksilöllisesti kohdennettuja toimenpiteitä⁽¹⁷⁾ viruksen leviämisen pienentämiseksi. Testaaminen ja testauskapasiteetin lisääminen sekä lähikontaktien jäljittäminen, eristäminen ja karanteeni tapauksissa, joissa epäillään covid-19-tartuntaa, on äärimmäisen tärkeää. Jäsenvaltiot voivat myös harkita testaamista – onpa se sitten järjestelmällistä, satunnaista tai riskiperusteista – tapana seurata riskiä siitä, että virustartuntojen määrä lähtisi uudelleen nousuun sen myötä, kun matkustajat palaavat kotiin.

⁽¹⁰⁾ Esimerkiksi rajankävijät ja kausityöntekijät.

⁽¹¹⁾ <https://qap.ecdc.europa.eu/public/extensions/COVID-19/COVID-19.html>

⁽¹²⁾ Ks. https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/borders-and-visas/schengen/reintroduction-border-control_en

⁽¹³⁾ C(2020) 3139 ja C(2020) 3251.

⁽¹⁴⁾ <https://www.ecdc.europa.eu/en/covid-19-contact-tracing-public-health-management>.

⁽¹⁵⁾ C(2020) 2523 final, 16. huhtikuuta 2020.

⁽¹⁶⁾ Vapaaehtoisten lähikontaktien jäljitysovellusten yhteentoimivuusperiaatteita koskeva protokolla, 13. toukokuuta 2020.

⁽¹⁷⁾ Näihin pitäisi kuulua seuraavat: yleisöille suunnattu jatkuva ja toistuva tiedotus, eristäytymistä ja yhteydenottamista terveyspalveluihin koskeva neuvonta ihmisille, joilla on oireita; käsihygieniat; hengitysetiketti; fyysinen etäisyys ihmisten välillä; kasvusojuusten käyttö, jota voidaan pitää lähteenhallintakeinona (eli sillä ehkäistään pisaroiden leviäminen tartunnan saaneilta ihmisiltä, joilla on tai ei ole oireita).

ECDC kerää komission ja jäsenvaltioiden tukemana edelleen asiaankuuluvia tietoja jäsenvaltioilta saadakseen yleiskuvan jäsenvaltioiden soveltamista, muun muassa fyysistä etäisyyttä koskevista rajoittamistoimenpiteistä.

Kansalaisille on annettava mahdollisuus suojella itseään ja muita vastuullisella käytöksellä. Tämä edellyttää koordinoitua lähestymistapaa lähikontaktien välttämiseen niiden jäsenvaltioiden välillä, jotka ovat alkaneet poistaa matkustusrajoituksia. On pyrittävä kaikin tavoin välttämään tilannetta, jossa ristiriitaiset tiedot aiheuttavat hämmennystä ja lähikontaktien välttämisen laiminlyöntiä. Tätä varten jäsenvaltiot voisivat esimerkiksi varmistaa, että on olemassa yhteinen verkkosivu, jolta matkustajat voivat saada ennakkotietoa, ja että kansalaiset saavat jäsenvaltion alueelle saapuessaan automaattisen tekstiviestin, jossa on tietoa kansallisesta tai alueellisesta covid-19-pandemian aikana sovellettavia erityistoimenpiteitä ja rajoituksia koskevasta tiedotuspisteestä sekä tietoa siitä, keneen pitää ottaa yhteyttä, jos alkaa havaita itsessään koronavirustaudin oireita.

c) *Taloudelliset ja sosiaaliset näkökohdat*

Sisämarkkinat ovat yhteinen alue. Toimitusketjujen ja palveluntarjoajien toiminta ei rajoitu näkymättömiin muureihin, etenkin raja-alueilla. Kansanterveyden suojelemiseksi toteutetut toimenpiteet ovat selvästikin tarpeen, mutta niistä aiheutuu suuria taloudellisia ja sosiaalisia kustannuksia, joten niissä olisi välttämättä otettava huomioon sisämarkkinoihin kohdistuvat vaikutukset. Kun otetaan etenkin huomioon Euroopan ennennäkemättömät yhteiset toimet talouden elvyttämiseksi, rajoitusten on oltava tehokkaita ja oikeasuhteisia eivätkä ne saa ylittää sitä, mikä on tarpeen pandemian hillitsemiseksi ja kansanterveyden suojelemiseksi.

Yleisesti ottaen kansanterveyden suojelemiseksi ja koronavirustaudin torjumiseksi käyttöön otetut rajoitukset ovat johtaneet vakaviin taloudellisiin ja sosiaalisiin vaikutuksiin, kuten tuotteiden ja palvelujen kysynnän romahtamiseen. Tämä puolestaan on johtanut tiettyjen alojen, erityisesti matkailuelinkeinon, lähes täydelliseen pysähtymiseen ja häirinnyt sekä toimitusketjuja että työntekijöiden ja palveluiden vapaata liikkuvuutta rajojen yli.

Kun jäsenvaltiot onnistuvat vähentämään viruksen leviämistä, yleiset rajoitukset, jotka koskevat vapaata liikkuvuutta jäsenvaltioiden sellaisten alueiden välillä, joilla on samanlainen kokonaisriskiprofiili, olisi korvattava kohdennetummilla toimenpiteillä, joilla täydennetään lähikontaktien välttämistä koskevia toimenpiteitä sekä epäiltyjen tapausten tehokasta jäljittämistä ja testausta. Rajat ylittävän liikenteen loppujen rajoitusten keventämistä keskeisillä terveys-, sosiaali- ja talousaloilla olisi pidettävä ensisijaisena, kunnes vapaa liikkuvuus on palautettu kaikilta osin.

Tämä on tärkeää paitsi talouden elvyttämiseksi myös sosiaalisten ja perhesyiden vuoksi. Monet perheet ovat joutuneet olemaan pitkiä aikoja erossa viruksen leviämisen pysäyttämiseksi. Kansalaiset ovat usein jättäneet palaamatta kotiin perheidensä luo osallistuakseen osaltaan kriisin torjuntaan, onpa sitten kyse sairaaloista, hoivakodeista, maatalousalasta tai palvelualasta. Ihmisten on heti, kun epidemiologinen tilanne sen sallii, voitava matkustaa turvallisesti takaisin perheidensä luo.

Näistä asioista on keskusteltu jäsenvaltioiden edustajien kanssa, ja oheisessa kaaviossa esitetään tiivistetysti koordinoitua lähestymistavan kriteerit ja periaatteet.

Vapaan liikkuvuuden rajoitusten ja sisäraajatarkastusten poistamiseen tähtäävän koordinoitun lähestymistavan kriteerit ja periaatteet

Taloudelliset ja sosiaaliset näkökohdat:

Sujuvan kauttakulun varmistaminen
Terveystarkastushenkilöstö, rajatyöntekijät ja rajankävijät, maatalouden kausityöntekijät, kuljetustyöntekijät
Tärkeät perhesyyt, kotiinpaluu
Tavarakuljetusten ja palvelujen tarjoamisen asettaminen etusijalle
Rakennus- ja valmistustoiminta
Muut taloudelliset tarkoitukset
Vapaa-aika ja matkailu (loma-asunnot, hotellit, huvipuistot)

Asteittainen lähestymistapa
Tietojenvaihto
Selkeä viestintä kaikille sidosryhmille ja kansalaisille
Oikeasuhteiset ja syrjimättömät toimenpiteet
Toimenpiteiden jatkuva seuranta
Keskinnäisen luottamuksen luominen

Epidemiologinen tilanne:

- Uusien infektioiden määrän / tarttuvuusluvun, sairaalahoitoa vaativien tapauksien (netto) ja tehohoidossa olevien potilaiden määrän jatkuva pieneneminen
- Kansallisten terveydenhuoltojärjestelmien kapasiteetti ja valmiudet
- Testaus, jäljitys, eristys ja karanteeni

Rajoitukset ja lähikontaktien välttäminen:

- Terveystarkastukset tarvittaessa
- Henkilönsuojaimet
- Tekniset ratkaisut, kuten yhteentoimivien vapaaehtoisten rajat ylittävien jäljityssovellusten käyttö
- Matkustajien erottaminen tai muut vastaavat lisäsuojatoimenpiteet
- Koordinointi lähtö- ja kohdemaiden välillä (esim. lento- ja laivaliikenne)
- Huolellinen seuranta

III.2 Vaiheittainen lähestymistapa

ECDC päättelee riskinarvioinnissaan, että toimenpiteiden poistaminen liian nopeasti tai koordinoimattomasti ja ilman asianmukaista seuranta- ja terveydenhuoltojärjestelmän valmiutta johtaa tartuntojen uuteen yhtäkkiseen ja pitkäkestoiseen lisääntymiseen yhteisöjen sisällä. ⁽¹⁸⁾ Tästä syystä – samaan tapaan kuin kansallisia rajoituksia lievennetään asteittain – matkustusrajoitusten ja rajatarkastusten poistamiseen olisi sovellettava asteittaista lähestymistapaa. Prosessi voidaan jakaa kolmeen vaiheeseen ottaen huomioon III.1 kohdassa mainitut kriteerit. Nykytilanteesta eli vaiheesta 0 olisi siirryttävä seuraaviin vaiheisiin joustavasti ja siten, että jos epidemiologinen tilanne heikkenee, otetaan tarvittaessa askel taaksepäin. Tätä varten olisi laadittava asianmukainen valmiussuunnitelma, jotta toimenpiteet voidaan ottaa uudelleen käyttöön nopeasti tai poistaa ennakoitua aikaisemmin epidemiologisen tilanteen mukaan.

Kun matkustusrajoituksia poistetaan asteittain, voitaisiin ottaa huomioon siihenastinen onnistuminen lähikontaktien välttämisen tai vastaavien rajoittamistoimenpiteiden varmistamisessa matkustamisen kannalta olennaisimmilla aloilla, erityisesti eri matkustus- ja majoitustavoissa. Ohjeissa liikennepalvelujen ja -yhteyksien vaiheittaiseksi palauttamiseksi ja majoitus- ja ravitsemisliikkeiden terveyskäytäntöjä koskevissa ohjeissa, jotka komissio hyväksyy ⁽¹⁹⁾ samaan aikaan tämän tiedonannon kanssa, esitetään konkreettisia toimenpiteitä, joita viranomaiset tai toimialan elimet voivat tarkentaa edelleen ja talouden toimijat sitten toteuttaa. Niillä on voitava taata samantasoinen suojele erityisesti liikenteen ja matkailun aloilla. Näiden ohjeiden ja periaatteiden käytännön toteutus olisi otettava huomioon päätettäessä matkustusrajoitusten ja sisärajatarkastusten poistamisesta.

Erityisesti **matkailun ja liikenteen** osalta matkustusrajoitusten ja rajatarkastusten asteittaisessa poistamisessa olisi otettava huomioon myös pandemian ja siihen liittyvien ehkäisevien toimenpiteiden taloudelliset ja sosiaaliset vaikutukset. Uusilla covid-19-ohjeilla ⁽²⁰⁾, -menettelyillä ja -standardeilla voidaan taata, että matkustusriskien vähentämiseksi on käytettävissä toteuttamiskelpoisia, kohtuuhintaisia ja oikeasuhteisia toimenpiteitä, jotka koskevat esimerkiksi seuraavia: eri henkilöliikennemuodot, autonvuokraus, huviveneily, erityyppiset majoitukset, majoitus- ja ravitsemusala, matkailukohteet ja näyttyt. Kun näitä menettelyjä noudatetaan tehokkaasti, matkustusrajoitukset voitaisiin poistaa mainittujen liikennemuotojen ja joidenkin matkailutyyppeiden osalta lomamatkojen suunnittelua silmällä pitäen, kuten yhteisessä etenemissuunnitelmassa todetaan.

— Vaihe 0: Nykytilanne

Koronaviruspandemia on saanut monet jäsenvaltiot ottamaan käyttöön kauaskantoisia yhteisötoimenpiteitä, joihin kuuluu sekä liikkumisrajoituksia että lähikontaktien välttämistä. Niillä on ollut dramaattisia vaikutuksia liikkumiseen sekä maiden sisällä että rajojen yli. Lähes kaikki jäsenvaltiot ovat ottaneet väliaikaiset sisärajatarkastukset käyttöön kansanterveyden suojelemiseksi. Lisäksi unionin ulkorajoilla on sovellettu muuta kuin välttämätöntä matkustamista koskevia matkustusrajoituksia, jotka perustuvat komission 30. maaliskuuta antamiin ohjeisiin.

Komissio on sisärajatarkastusten palauttamisen ja matkustusrajoitusten aiheuttamien vakavien ongelmien ratkaisemiseksi ja sisämarkkinoiden toimintaan kohdistuvien vaikutusten rajoittamiseksi ottanut käyttöön kaikki tarvittavat resurssit ja huolehtinut koordinoinnista EU:n tasolla. Lisäksi komissio on antanut käytännön ohjeita, jotta voitaisiin varmistaa elintärkeiden tuotteiden kuljetusten jatkuvuus EU:ssa vihreitä kaistoja pitkin, helpottaa lentorahtikuljetuksia ja taata työntekijöiden vapaa liikkuvuus. ⁽²¹⁾

Kriittisiä ammatteja EU:ssa harjoittavat henkilöt asuvat usein yhdessä jäsenvaltiossa mutta työskentelevät toisessa. Jäsenvaltioiden asettamat rajoitukset, jotka liittyvät työntekijöiden rajanylityksiin, johtavat näin ollen lisävaikeuksiin ja voivat estää ponnistelut koronaviruskriisin torjumiseksi. Vaikka tilanne on parantunut sen jälkeen, kun komissio antoi työntekijöiden vapaan liikkuvuuden harjoittamista koskevat suuntaviivat, tiettyjen sisärajojen ylittämiseen liittyy edelleen merkittäviä ongelmia. Jäsenvaltioiden olisi näin ollen sallittava rajojen ylittäminen ja esteetön pääsy työpaikoille erityisesti kuljetusalan työntekijöille, rajankävijöille, lähetetyille työntekijöille ja kausityöntekijöille sekä palveluntarjoajille. ⁽²²⁾ Tätä olisi sovellettava myös silloin, kun tällaiset työntekijät ja palveluntarjoajat ainoastaan kulkevat jonkin jäsenvaltion kautta. Jäsenvaltioiden olisi myös ilmoitettava työnantajille tarpeesta huolehtia riittävästä terveyden ja turvallisuuden suojelusta.

⁽¹⁸⁾ ECDC:n riskinarviointi.

⁽¹⁹⁾ C(2020) 3139 ja C(2020) 3251.

⁽²⁰⁾ C(2020) 3139.

⁽²¹⁾ Yhteenveto kaikista ohjeista on seuraavalla verkkosivulla: https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/health/coronavirus-response/travel-and-transportation-during-coronavirus-pandemic_fi

⁽²²⁾ Suuntaa-antava luettelo kriittisistä ammateista on komission 30. maaliskuuta 2020 antamien työntekijöiden vapaan liikkuvuuden harjoittamista koskevien suuntaviivojen johdanto-osan 2 kappaleessa: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A52020XC0330%2803%29>

Komissio tekee tiivistä yhteistyötä Euroopan parlamentin ja neuvoston kanssa saattaakseen mahdollisimman pian päätökseen meneillään olevan sosiaaliturvan koordinoitua koskevien sääntöjen tarkistamisen (asetukset (EY) N:o 883/2004 ja (EY) N:o 987/2009), sen varmistamiseksi, että kriisistä ja erityisesti rajojen sulkemisesta kärsivät liikkuvat työntekijät voivat tukeutua hyvin toimivaan sosiaaliturvan yhteensovittamisjärjestelmään, jonka uudistetut säännöt takaavat heidän oikeutensa entistä paremmin.

Edellä mainituilla komission suuntaviivoilla on lievennetty merkittävästi rajoitusten vaikutuksia sisämarkkinoihin ja vapaaseen liikkuvuuteen, ja niitä olisi sovellettava, kunnes sisärajatarkastukset ja yleisemmät matkustusrajoitukset on poistettu.

— **Vaihe 1: Kohti vapaan liikkuvuuden palauttamista poistamalla rajoitukset ja sisärajatarkastukset osittain**

Matkustusrajoitukset ja rajatarkastukset olisi poistettava asteittain **kaikkialla EU:ssa**, jos epidemiologisen tilanteen myönteinen kehitys jatkuu eri puolilla Eurooppaa ja etenkin kun saavutetaan riittävän alhainen leviämistase. Jos tämä ei ole välittömästi mahdollista, matkustusrajoituksia ja rajatarkastuksia olisi poistettava **niiltä alueilta ja niistä jäsenvaltioista**, joiden epidemiologinen tilanne on riittävän samanlainen ja kehittyä myönteisesti. Jos epidemiologinen tilanne ei ole riittävän samanlainen, voitaisiin soveltaa lisäsuojatoimenpiteitä sekä seurantaa.

Ensimmäinen askel tämän mahdollistamisessa olisi se, että kansallinen epidemiologinen tilanne sallii kansallisten vapaata liikkuvuutta koskevien rajoitusten keventämisen. Myös rajat ylittävissä liikenteessä on pitänyt noudattaa eri liikennemuotojen turvallisuusvaatimuksia, jotka esitetään liikennepalvelujen ja -yhteyksien vaihteista palauttamista koskevissa ohjeissa. Lisäksi seurantaa voidaan toteuttaa siellä, missä epidemiologinen tilanne ei ole riittävän samanlainen. Jos jäsenvaltio päättää sallia matkustamisen alueelleen tai tietyille alueilleen, sen olisi tehtävä tämä syrjimättömästi eli sallittava matkustaminen kaikilta alueilta ja kaikista EU-maista, joiden epidemiologinen tilanne vastaa sen omaa tilannetta.

Vaikka sisärajatarkastuksia ei olisi vielä päätetty poistaa kokonaisuudessaan, rajoitusten poistamisprosessin aloittamiseksi voisi jo toteuttaa toimia. Tällaisia voisivat olla esimerkiksi järjestelmällisten rajatarkastusten korvaaminen riskiperusteisilla tarkastuksilla tai paikalliset poliisitoimet.

Vapaan liikkuvuuden rajoitusten ja rajatarkastusten poistaminen edellyttää muun muassa tiivistä koordinoitua jäsenvaltioiden välillä. Kaikille jäsenvaltioille on ilmoitettava etukäteen kaikista uusista järjestelyistä, ja aina on oltava selvää, että kaikki valikoivat päätökset matkustamisen rajoittamisesta jonkin jäsenvaltion tietyille alueille tai niiltä pois, tehdään täysin objektiivisin perustein: mahdollisten jäljellä olevien rajoitusten pitäisi perustua ainoastaan kansanterveysnäkökohtiin, ja ne olisi suunniteltava oikeasuhteisella ja syrjimättömällä tavalla. Erityisesti jos jäsenvaltio päättää poistaa rajoituksensa, jotka koskevat liikkumista toiseen jäsenvaltioon tai liikkumista sen ja toisen jäsenvaltion koko alueen tai jonkin osan välillä, tätä päätöstä on sovellettava syrjimättömästi kaikkiin EU:n kansalaisiin ja kaikkiin kyseisen jäsenvaltion asukkaisiin näiden kansalaisuudesta riippumatta. Sitä olisi myös sovellettava kaikkiin unionin osiin, joilla on samanlainen epidemiologinen tilanne. Tarkastusten poistamista ei pitäisi rajoittaa naapurijäsenvaltioihin, vaan sen olisi perustuttava verrattavissa oleviin epidemiologisiin tilanteisiin ja alueilla sovellettaviin terveysohjeisiin alueiden keskinäisestä läheisyydestä riippumatta. Sujuvaa kauttakulkua olisi helpotettava sekä ammatillisista että henkilökohtaisista syistä.

Sujuvan ja turvallisen matkustamisen pitäisi olla mahdollista ammatillisista syistä, mutta se on tärkeää myös **henkilökohtaisista, esimerkiksi perheen luona vierailemiseen liittyvistä syistä**. Eri jäsenvaltioissa asuvat perheenjäsenet ovat kriisin vuoksi joutuneet olemaan pitkiä aikoja erossa toisistaan. Monet heistä ovat antaneet merkittävän panoksen viruksen torjuntaan. Perheiden turvallinen yhdistäminen sellaisten jäsenvaltioiden välillä, joissa on samanlainen epidemiologinen tilanne, on tärkeä tapa kunnioittaa tätä panosta.

— **Vaihe 2: Rajoitusten ja sisärajatarkastusten yleinen poistaminen sisärajoilta**

Viimeisessä vaiheessa, sitten kun epidemiologinen tilanne eri puolilla EU:ta on riittävän myönteinen ja yhtenäinen, poistetaan kaikki covid-19-rajoitukset ja tarkastukset sisärajoilta, mutta pidetään kuitenkin kaikki tarvittavat terveystoimenpiteet (henkilökohtainen hygienia, lähikontaktien välttäminen jne.) voimassa jäsenvaltioissa (tai niiden joillakin alueilla) ja jatketaan laajoja tiedotuskampanjoja. Jotta henkilöiden, tavaroiden ja palvelujen vapaa liikkuvuus voidaan palauttaa kaikilta osin, eri liikenne- ja majoitusmuotojen turvallisuusvaatimuksia koskevia ohjeita on noudatettava edelleen.

IV KOORDINOINTIMEKANISMI

Vaikka komissio voi tukea ja koordinoida vapaan liikkuvuuden rajoitusten ja sisärajatarkastusten poistamista koskevien päätösten valmistelua, jäsenvaltiot arvioivat tilannetta omassa maassaan edellä esitettyjen kriteerien perusteella ja tekevät päätöksen rajoitusten poistamisesta. Samaan tapaan kuin päätökset väliaikaisten rajatarkastusten käyttöön ottamisesta, myös päätökset tarkastusten poistamisesta olisi tehtävä muita jäsenvaltioita ja erityisesti niitä jäsenvaltioita kuullen, joita asia suoraan koskee.

Komissio ja jäsenvaltiot ovat pandemian alkamisesta lähtien vaihtaneet säännöllisesti tietoja ja hyviä käytänteitä monenlaisilla foorumeilla, mukaan lukien teknisellä tasolla sisäasioita käsittelevän covid-19-tiedotusryhmän välityksellä ja poliittisella tasolla komission kokoon kutsumien säännöllisten videokokousten välityksellä. Jäsenvaltioiden välisen tiiviin koordinoinnin ylläpitäminen keskinäisen luottamuksen pohjalta ja yhteisten tavoitteiden saavuttamiseksi on äärimmäisen tärkeää, ja sen olisi jatkossakin oltava osa asteittaista lähestymistapaa. Tästä syystä komissio jatkaa näiden foorumien ylläpitämistä, jotta jatkossakin voidaan käydä vuoropuhelua, jolla helpotetaan ja valmistellaan päätöksentekoa koordinoituista ja asteittaisista toimista vapaan liikkuvuuden rajoitusten ja sisärajatarkastusten poistamiseksi.

Ulospääsystrategiassa olisi tehostettava tietojenvaihtoa ja covid-19-tiedotusryhmän työn pohjalta koordinoitua, jotta varmistetaan kohdennettu ja johdonmukainen lähestymistapa vapaan liikkuvuuden rajoitusten ja sisärajatarkastusten poistamiseen EU:n sääntöjen ja periaatteiden mukaisesti varmistaen samalla riittävä joustavuus asianomaisille maille.

Jotta ei luotaisi uutta koordinointimekanismia tai -foorumia, komissio ehdottaa konkreettisten suositusten laatimista olemassa olevissa ja hyvin toimivissa puitteissa. Tällaisia voisivat olla esimerkiksi nyt täysin aktivoidut EU:n poliittisen kriisitoiminnan integroidut järjestelyt (IPCR). Neuvosto voisi tehostaa epävirallista koordinoitua jäsenvaltioiden ja komission välillä, myös kohdennettujen suositusten laadinnassa. Komissio hoitaa tietenkin edelleen institutionaalista tehtävänsä muun muassa helpottamalla tietojen ja parhaiden käytäntöjen vaihtoa teknisellä tasolla.

V PÄÄTELMÄT

Tässä tiedonannossa esitetään tapoja tukea jäsenvaltioita näiden pyrkimyksissä poistaa vapaan liikkuvuuden rajoitukset ja sisärajatarkastukset. Kun otetaan huomioon koronaviruspandemian alati kehittyvä tilanne, tietojenvaihtoa komission ja jäsenvaltioiden välillä jatketaan teknisellä tasolla ja täydennetään tarvittaessa poliittisella tasolla. Kuten yhteisessä etenemissuunnitelmassa korostetaan, toimissa sovelletaan huolellisesti mitoitettua, koordinoitua ja asteittaista lähestymistapaa. Lisäksi komissio analysoi jatkossakin niiden toimenpiteiden oikeasuhteisuutta, joita jäsenvaltiot toteuttavat covid-19-pandemian torjumiseksi sisä- ja ulkorajojen sekä matkustusrajoitusten osalta ja vaatii tarvittaessa niitä poistamaan toimenpiteitä, joita se pitää kohtuuttomina.

Vaikka on selvää, että päätös palauttaa vapaa liikkuvuus poistamalla rajatarkastukset ja matkustusrajoitukset, on erittäin arkaluonteinen, se on olennainen osa kansalaisten ja yritysten tällä hetkellä kohtaamien rajoitusten asteittaista poistamista. Prosessin lykkääminen yli sen, mikä on kansanterveydellisistä syistä tarpeen, aiheuttaisi raskaan taakan paitsi sisämarkkinoiden toiminnalle myös niiden miljoonien EU-kansalaisten elämään, jotka eivät saa nauttia EU:n keskeisiin saavutuksiin kuuluvan vapaan liikkuvuuden eduista. Sisämarkkinoiden sujuvan toiminnan palauttaminen on keskeinen edellytys EU:n talouksien ja erityisesti tärkeän matkailuelinkeinon ja liikenteen elpymiselle.

Komissio on valmis tekemään jäsenvaltioiden kanssa yhteistyötä sisäasioita käsittelevässä covid-19-tiedotusryhmässä ja IPCR-järjestelyjen puitteissa tasoittaakseen tietä vaiheisiin 1 ja 2 siirtymiselle heti, kun olosuhteet sen sallivat. Perimmäisenä tavoitteena on palauttaa Schengen-alueen koskemattomuus ja henkilöiden, työntekijöiden, tavaroiden ja palveluiden rajoittamaton, rajaton ja vapaa liikkuvuus EU:n sisällä.

ISSN 1977-1053 (sähköinen julkaisu)
ISSN 1725-2490 (painettu julkaisu)

Euroopan unionin julkaisutoimisto
2985 Luxemburg
LUXEMBURG

FI